

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 798/2022*

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1^Α, Αθήνα, την 2^α Νοεμβρίου 2022, ημέρα Τετάρτη και ώρα 13:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης Λιανός.

Μέλη: Χαρίκλεια Νικολοπούλου (Αντιπρόεδρος),

Παναγιώτης Φώτης (Εισηγητής),

Ιωάννης Στεφάτος,

Σωτήριος Καρκαλάκος και

Μιχαήλ Πολέμης, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Ιωάννη Πετρόγλου.

Γραμματέας: Ευαγγελία Ρουμπή.

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9215/17.10.2022 Εισηγήσης Διευθέτησης σύμφωνα με το άρθρο 29α του ν. 3959/2011 και την υπ' αρ. 790/2022 Απόφαση της Ολομέλειας της ΕΑ, του εισηγητή Παναγιώτη Φώτη, επί της αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού στον κλάδο εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών και τσαντών μέσης, αναφορικά με τυχόν αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές στο πλαίσιο κάθετων συμπράξεων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», όπως ισχύει, και του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο κάθετων συμφωνιών σε συνέχεια των Προτάσεων

---

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε τέσσερις (4) επιπλέον εκδόσεις με τα διακριτικά: (1) «Προς Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως», (2) «Έκδοση για την εταιρεία GRAFFITI ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΟΥ», (3) «Έκδοση για την εταιρεία ΡΟΛΟ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και (4) «Έκδοση για την εταιρεία ΓΙΟΒΑΣ Α.Ε. - ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ». Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93 Α'/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54 Β'/16.1.2013).

Διευθέτησης Διαφοράς των εταιριών 1) GRAFFITI ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΟΥ, 2) POLO ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και 3) ΓΙΟΒΑΣ Α.Ε. - Ανώνυμος Εμπορική Τεχνική & Τουριστική Εταιρεία.

Πριν την έναρξη της συνεδρίασης, ο Πρόεδρος της Επιτροπής όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την Ευαγγελία Ρουμπή, με αναπληρώτρια αυτής την Ηλιάνα Κούτρα.

Στην αρχή της συζήτησης, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον Εισηγητή της υπόθεσης, Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθμ. πρωτ. οικ. 9215/17.10.2022 γραπτή εισήγηση και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά σε αυτή, πρότεινε, δυνάμει της παρ. 35 της υπ' αρ. 790/2022 Απόφασης της Ολομέλειας της ΕΑ, την αποδοχή, σύμφωνα με το σκεπτικό της Εισήγησης, των αναφερομένων σε αυτή Προτάσεων Διευθέτησης Διαφοράς που υπεβλήθησαν από τις επιχειρήσεις 1) GRAFFITI ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΟΥ, 2) POLO ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και 3) ΓΙΟΒΑΣ Α.Ε. - Ανώνυμος Εμπορική Τεχνική & Τουριστική Εταιρεία και την έκδοση απόφασης με την οποία η Επιτροπή θα:

α) Διαπιστώνει ότι έκαστη των εταιρειών-αποδεκτών της Εισήγησης Διευθέτησης παραβίασαν σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό το άρθρο 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ λόγω της συμμετοχής τους σε (αυτοτελείς μεταξύ τους) απαγορευμένες κάθετες συμπράξεις δυνάμει των πρακτικών που συνοπτικά, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών, περιγράφησαν στην ανωτέρω Εισήγηση.

β) Υποχρεώνει εκάστη των προαναφερόμενων επιχειρήσεων να παύσουν, εφόσον δεν το έχουν ήδη πράξει, και να παραλείπουν στο μέλλον τις διαπιστωθείσες στο σκεπτικό της Εισήγησης Διευθέτησης παραβάσεις των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ .

γ) Επιβάλλει τα πρόστιμα που αναλύθηκαν στην Εισήγηση Διευθέτησης για την τέλεση των διαπιστωθεισών σε αυτή σκεπτικό παραβάσεων των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Αφορμή για την έναρξη αυτεπάγγελτης έρευνας αποτέλεσε ο δειγματοληπτικός έλεγχος της Υπηρεσίας στις συγκριτικές ιστοσελίδες www.skroutz.gr και Bestprice.gr σχετικά με τις τιμές των ηλεκτρονικών καταστημάτων στις δημοφιλέστερες μάρκες σχολικών σακιδίων και κασετινών όπως ενδεικτικά polo, eastpak κτλ. Η αγορά της σχολικής τσάντας είναι κατεξοχήν εποχική με το μεγαλύτερο ποσοστό του τζίρου να πραγματοποιείται την περίοδο Αυγούστου-Σεπτεμβρίου κάθε έτους.

2. Από την έρευνα της ΓΔΑ στις προαναφερθείσες ιστοσελίδες διαπιστώθηκε ότι μεγάλος αριθμός ηλεκτρονικών καταστημάτων πωλούν αρκετά μοντέλα σχολικών τσαντών σε ίδιες ή παραπλήσιες τιμές. Κατόπιν της προκαταρκτικής αξιολόγησης της αγοράς, αποφασίστηκε η διενέργεια αυτεπάγγελτης έρευνας προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ στο πλαίσιο κάθετων συμφωνιών στον κλάδο εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών.

3. Για τους σκοπούς της εν λόγω έρευνας στις 16.09.2021, η ΓΔΑ πραγματοποίησε, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, επιτόπιο έλεγχο, στα γραφεία εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε όλες τις βαθμίδες της σχετικής αγοράς¹ μεταξύ των οποίων είναι και οι 1) GRAFFITI ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΟΥ με δ.τ. «GRAFFITI SA» (εφεξής και «GRAFFITI»), 2) POLO ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ με δ.τ. «POLO» (εφεξής και «POLO»)² και 3) ΓΙΟΒΑΣ Α.Ε. ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ με δ.τ. GIOVAS GROUP OF BRANDS A.E.» (εφεξής και «ΓΙΟΒΑΣ»).

Ι. ΤΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΜΕΡΗ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

4. Στην παρούσα ενότητα περιγράφονται οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών (εφεξής και «ΔΔΔ»), σύμφωνα με την παρ. 36 της υπ' αριθ. 790/2022 Απόφασης ΕΑ.

---

¹ Σχετ. η υπ' αριθ. [...].

² Επισημαίνεται ότι μόνο στην περίπτωση της POLO ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ η αυτεπάγγελτη έρευνα αφορά και τον κλάδο εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας τσαντών μέσης πέρα από τον κλάδο εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών.

II. GRAFFITI ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΟΥ.

5. Η εταιρεία είναι Ελληνική επιχείρηση και αποτελεί μία από τις σημαντικότερες εταιρείες στον κλάδο των σχολικών ειδών με έντονη δραστηριότητα τόσο εντός όσο και εκτός Ελλάδος. Πέρα από τον τομέα των σχολικών που αποτελεί το βασικό κομμάτι της δουλειάς της, δραστηριοποιείται και στον τομέα των ειδών δώρου με μια μεγάλη συλλογή σειρών όπως η Natural Life με προϊόντα διακόσμησης σπιτιού, τσάντες, αξεσουάρ, μπρελόκ και κοσμήματα, η σειρά ECOFFEE BAMBOO CUPS (ποτήρια φτιαγμένα από BAMBOO) καθώς και η σειρά DOUGHNUT σακιδίων. Τα έσοδά της στον υπό εξέταση κλάδο [...]. Το 2021 και ο συνολικός κύκλος εργασιών της διαμορφώθηκε σε περίπου [...] ευρώ.

III. POLO ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ.

6. Η ελληνική εταιρεία POLO έχει ως κύριο αντικείμενο την κατασκευή και εμπορία αποσκευών, τσαντών και εξοπλισμού υπαίθρου (πχ παπούτσια, ρούχα, εξοπλισμός αναρρίχησης, πεζοπορίας, camping, ορειβασία). Η εταιρεία διαθέτει τρία δικά της καταστήματα λιανικής με την επωνυμία POLO CENTERS και διατηρεί δίκτυο πωλήσεων 1.200 καταστημάτων. Πέρα από τα προϊόντα σήματος POLO εμπορεύεται και άλλες μάρκες προϊόντων, όπως πχ. deck9, salewa, Laken κτλ. Το 2021 ο συνολικός κύκλος εργασιών της εταιρείας διαμορφώθηκε σε περίπου [...] ευρώ.

IV. ΓΙΟΒΑΣ Α.Ε. - ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

7. Η εταιρεία δραστηριοποιείται, μεταξύ άλλων, στους τομείς α) εμπορίας – εισαγωγής χαρτικών ειδών –σχολικών ειδών, β) εμπορίας ειδών/δώρων και ειδών γραφείου, γ) αντιπροσώπευσης οίκων εξωτερικού επί των ανωτέρω ειδών, δ) εμπορίας εποχιακών ειδών κτλ. Τα προϊόντα της διατίθενται μέσα από ένα εκτεταμένο δίκτυο καταστημάτων στην Ελλάδα, το οποίο υπερβαίνει τα 4.500 σημεία πώλησης. Το 2021 ο συνολικός κύκλος εργασιών της εταιρείας διαμορφώθηκε σε περίπου [...] ευρώ.

V. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ – ΜΕΓΕΘΟΣ ΑΓΟΡΑΣ

8. Η σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμες ή δυνάμενες να

υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους³.

9. Για τους σκοπούς της παρούσας, οι εμπλεκόμενες εταιρείες δραστηριοποιούνται στις αγορές εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών, ενώ η POLO δραστηριοποιείται και στην αγορά εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας τσαντών μέσης (εφεξής «σχολικά είδη»). Η έννοια της σχολικής τσάντας δύναται να περιλαμβάνει οποιοδήποτε προϊόν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μεταφορά βιβλίων και γενικότερα έγχαρτων υλικών.

10. Η πλειοψηφία των σχολικών τσαντών, κασετινών, τσαντών φαγητού και τσαντών μέσης (μπανάνες) κατασκευάζονται στο εξωτερικό, με κυριότερη χώρα κατασκευής την Κίνα⁴, και εισάγονται από ελληνικές εταιρείες, οι οποίες διαθέτουν τα προαναφερθέντα προϊόντα είτε απευθείας είτε μέσω χονδρεμπόρων σε λιανοπωλητές. Ως προς τις λιανικές πωλήσεις, επισημαίνεται ότι τα υπό εξέταση σχολικά είδη διανέμονται καταρχήν μέσω φυσικών καταστημάτων σε διάφορα σημεία πανελλαδικά, όπως βιβλιοπωλεία, μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων παιχνιδιών ή αθλητικών ειδών ή προϊόντων γραφικής ύλης & τεχνολογίας και τα οποία δύναται να πραγματοποιούν πωλήσεις και μέσω της ιστοσελίδας τους. Πλήθος καταστημάτων πώλησης σχολικών ειδών που διαθέτουν ιστοσελίδα συνεργάζονται με την πλατφόρμα σύγκρισης τιμών ή/και διαδικτυακών αγορών (online marketplace) με την επωνυμία ΣΚΡΟΥΤΖ Α.Ε. (εφεξής και «Σκρουτζ» ή «Skroutz»). Περαιτέρω, κάποια πολυκαταστήματα όπως οι αλυσίδες καταστημάτων PUBLIC, ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ, INTERSPORT, MAXSTORES διαθέτουν σχολικά είδη, που απευθύνονται κατά κύριο λόγο στους τελικούς καταναλωτές τόσο μέσω των φυσικών καταστημάτων τους όσο και μέσω των ιστοσελίδων τους. Εν προκειμένω, η POLO [...]»⁵.

---

³ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εφεξής και «Ε.Επ.») «όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού», Επίσημη εφημερίδα («ΕΕ») αριθ. C 372 της 09/12/1997, σκ. 7.

⁴ Βλ. και την σχετική ιστοσελίδα «<https://www.cbi.eu/market-information/home-decoration-home-textiles/office-school-bags/market-entry>», ημερομηνία άρθρου 3.7.2020 «*The European market for bags for office and school offers opportunities, but the competition is strong. China continues to dominate the market, alongside competition from within the European Union... To enter the European market, your products need to comply with mandatory (legal) requirements as imposed by the European Union.*»

⁵ Επιπλέον των ανωτέρω κύριων καναλιών λιανικής πώλησης, τα προϊόντα της σχετικής αγοράς δύναται να διατίθενται στους τελικούς χρήστες και μέσω π.χ. ιστοσελίδων που διαθέτουν ευρεία γκάμα προϊόντων (π.χ. www.e-shop.gr).

11. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού⁶. Εν προκειμένω, ως σχετική γεωγραφική μπορεί να οριστεί καταρχάς το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, καθώς οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται ή δύνανται να δραστηριοποιούνται σε όλη την επικράτεια.

12. Ως προς το μέγεθος της σχετικής αγοράς της παρούσας, επισημαίνεται ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία ή μελέτες που να το προσδιορίζουν, καθώς πρόκειται για μία αγορά που περιστοιχίζεται από πληθώρα άλλων ειδών (μολύβια, τετράδια, γόμες, στυλό, μαρκαδόρους, χάρακες κτλ). Σύμφωνα με τα στοιχεία που συνέλεξε η Υπηρεσία κατά την έρευνά της, για το έτος 2021, ο συνολικός κύκλος εργασιών των τριών (3) εμπλεκόμενων εταιρειών στην παρούσα ήταν [...] ευρώ περίπου και η αξία των πωλήσεων στην εξεταζόμενη σχετική αγορά σχεδόν [...] ευρώ.

VI. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

VII. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

13. Το άρθρο 29α του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, ορίζει ότι:

«Με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού μπορεί να θεσπιστεί διαδικασία διευθέτησης διαφορών για τις επιχειρήσεις που παραδέχονται την αποδιδόμενη σε αυτούς παράβαση των άρθρων 1, 1Α και 2 του παρόντος ή των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την απόφαση αυτή ρυθμίζονται τα εξής θέματα:

α) οι όροι και οι προϋποθέσεις υπαγωγής στη διαδικασία διευθέτησης,

β) το στάδιο της διαδικασίας, κατά το οποίο μπορεί να υποβληθεί αίτημα του ελεγχόμενου να υπαχθεί σε διαδικασία διευθέτησης το αργότερο μέχρι την κατάθεση από το μέρος του πρώτου υπομνήματος μετά από την κοινοποίηση της εισήγησης,

γ) η διαδικασία που ακολουθείται, προκειμένου να επιτευχθεί η διευθέτηση της διαφοράς. Στη διαδικασία αυτή προβλέπεται υποχρεωτικά η παραδοχή από τον ελεγχόμενο της αποδιδόμενης σε αυτόν παράβασης ως προϋπόθεση για τη διευθέτηση της διαφοράς. Εάν τελικά η διευθέτηση δεν επιτευχθεί, η δήλωση του ελεγχόμενου περί παραδοχής της παράβασης, όπως περιλαμβάνεται στις παρατηρήσεις που υπέβαλε, θεωρείται ανακληθείσα και δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ούτε από την Επιτροπή ούτε από τα δικαστήρια,

δ) η πρόσβαση των συμμετεχόντων στη διαδικασία διευθέτησης και στα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διευθέτησης, καθώς και η δυνατότητα αξιοποίησης των δηλώσεων και αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν από τα μέρη κατά τη διαδικασία αυτή,

ε) η δυνατότητα χωριστής διευθέτησης, σε περίπτωση περισσότερων ελεγχόμενων, εκ των οποίων μόνο μερικοί συναινούν στη διευθέτηση,

---

⁶ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. «όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού», Επίσημη εφημερίδα («ΕΕ») αριθ. C 372 της 09/12/1997, σκ. 8.

στ) η δυνατότητα της Επιτροπής, σε περίπτωση διευθέτησης της διαφοράς, να μειώσει τα επιβαλλόμενα πρόστιμα. Η μείωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το δεκαπέντε τοις εκατό (15%) σε σχέση προς το πρόστιμο που θα επιβαλόταν σε περίπτωση μη διευθέτησης της διαφοράς, όπως αυτό το πρόστιμο θα διαμορφωνόταν ύστερα και από μείωση, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 29Ε,

ζ) ζητήματα διαχρονικού δικαίου, και

η) κάθε άλλο σχετικό ζήτημα.

Σε περίπτωση διευθέτησης της διαφοράς, η Επιτροπή εκδίδει απόφαση κατ' απλοποιημένη διαδικασία, στην οποία, μεταξύ άλλων, βεβαιώνονται η τέλεση της αποδιδόμενης παράβασης, καθώς και το γεγονός της διευθέτησης της διαφοράς, και επιβάλλονται οι ανάλογες κυρώσεις.»

14. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 52 του ν.4886/2022:

«1. Μέχρι την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού του άρθρου 29 Α του ν. 3959/2011 (Α' 93) για τη διευθέτηση υποθέσεων, εφαρμόζεται, κατά περίπτωση, η ισχύουσα απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με τους όρους, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών.».

15. Υπενθυμίζεται ότι βάσει του προϊσχύσαντος άρθρου 25α του ν. 3959/2011 (νυν άρθρου 29^α)⁷, καθώς και βάσει του άρθρου 14 παρ. 2 περ. ιδ (εε) του ν. 3959/2011⁸ εκδόθηκε η υπ' αριθ. 628/2016 Απόφαση ΕΑ (εφεξής «Ανακοίνωση για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών»), η οποία τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με την υπ' αριθ. 704/2020 Απόφαση ΕΑ. Εν συνεχεία, οι εν λόγω αποφάσεις αντικαταστάθηκαν με την υπ' αριθμ. 790/2022 Απόφαση ΕΑ⁹.

16. Σύμφωνα με την υπ' αριθ.790/2022 Απόφαση ΕΑ¹⁰, σκοπός της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών είναι η απλοποίηση και επιτάχυνση της διοικητικής διαδικασίας έκδοσης αποφάσεων από την ΕΑ για παραβάσεις του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ, καθώς και ο περιορισμός του αριθμού των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων της ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου¹¹, προκειμένου να παρασχεθεί στην ΕΑ η δυνατότητα να εξετάζει περισσότερες υποθέσεις με τους ίδιους πόρους και με λιγότερη διοικητική επιβάρυνση, να αυξάνει, έτσι, τον αποτρεπτικό χαρακτήρα της δράσης της

⁷ Το οποίο θεσπίστηκε και εισήχθη στο ν. 3959/2011 με το άρθρο 105 του ν. 4389/2016 (ΦΕΚ Α'94/27.5.2016. Βλ. ανωτέρω για την εισαγωγή του άρθρου 29^α στον ν. 3959/2011.

⁸ Η περ. ιδ (εε) θεσπίστηκε και εισήχθη στο άρθρο 14 παρ. 2 του ν. 3959/2011 με το άρθρο 105 του ν. 4389/2016 (ΦΕΚ Α' 94/27.5.2016).

⁹ Με θέμα: «Όροι, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις απαγορευμένων συμπράξεων, πρόσκλησης σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωσης μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανταγωνιστών και περιπτώσεων κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης κατά παράβαση των άρθρων 1, 1Α και 2 του ν. 3959/2011, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4886/2022 και ισχύει ή/και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ.»

¹⁰ Ο.π., παρ. 2.

¹¹ Βλ. ΓενΔικ Τ-456/10, Τιμαβ κ.ά. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2015 σελ. 296, σκ. 60.

και να ενισχύει, συγχρόνως, το ενδιαφέρον των πολιτών για την αποτελεσματική και έγκαιρη τιμωρία των παραβατών. Στο πλαίσιο αυτό, στις επιχειρήσεις¹² που συμβάλλουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον της ΕΑ¹³ μπορεί να επιβάλλονται μειωμένα πρόστιμα υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που αναλύονται κατωτέρω¹⁴. Η συμβολή αυτή λαμβάνει τη μορφή της ειλικρινούς, ανέκκλητης και ανεπιφύλακτης παραδοχής από μέρους της εμπλεκόμενης επιχείρησης της αποδιδόμενης σε αυτή συμμετοχής στην παράβαση και της σχετικής ευθύνης που συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή, καθώς και της παραίτησής της από την άσκηση συγκεκριμένων δικονομικών δικαιωμάτων και δικαιολογεί μείωση του προστίμου που επιβάλλεται από την ΕΑ¹⁵.

17. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ΔΔΔ οι επιχειρήσεις για τις οποίες διεξάγονται έρευνες για συμμετοχή σε απαγορευμένη σύμπραξη (οριζόντια καρτελική σύμπραξη ή κάθετη σύμπραξη) ή για πρόσκληση σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωσης μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανταγωνιστών ή για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και σε βάρος των οποίων έχουν συλλεχθεί αποδεικτικά στοιχεία και έχει/-ουν στοιχειοθετηθεί παράβαση/-σεις του άρθρου 1 ή/και του άρθρου 2 του ν. 3959/2011 ή/και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, ή του άρθρου 1^A ν.3959/2011, αναγνωρίζουν ανεπιφύλακτα τη συμμετοχή τους σε αυτή και τη συναφή ευθύνη τους και παραιτούνται, υπό ορισμένες

---

¹² Η αναφορά σε «επιχειρήσεις» περιλαμβάνει και τις «ενώσεις επιχειρήσεων».

¹³ Βλ. ΓενΔικ Τ-456/10, Timab κ.ά. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2015 σελ. 296, σκ. 65.

¹⁴ Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία δικαιολογείται, εάν η συμπεριφορά της επιχείρησης διευκόλυνε την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση της παράβασης και, ενδεχομένως, την παύση της (βλ. ΔΕΚ C- 297/98 P, SCA Holding κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-10101, σκ. 36, ΔΕΚ C- 328/05 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής, Συλλ. 2007, σελ. I-3921, σκ. 83, και ΠΕΚ 311/94, BPB de Eendracht κατά Επιτροπής, Συλλ. 1998, σελ. 11.29, σκ. 325). Μείωση του προστίμου δικαιολογείται επίσης και στην περίπτωση που επιχείρηση συνδράμει την Επιτροπή στην ευκολότερη διαπίστωση του υποστατού της παράβασης, ιδίως με την εκ μέρους της επιχείρησης αναγνώριση της συμμετοχής της στην παράβαση ή με την μη αμφισβήτηση των πραγματικών ισχυρισμών επί των οποίων θεμελιώνεται η παράβαση (βλ. ΔΕΚ C-298/98 P, Finnboard κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-10157, σκ. 56, 59 και 60, C-57/02 P, Acerinox κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, σελ. 453, σκ. 88). Βλ. επίσης ΕΑ 526/2011, σκ. 2, και Ανακοίνωση ΕΑ-Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 25 και 25 Β του ν. 3959/2011, παρ. 15.

¹⁵ Η μείωση του προστίμου δικαιολογείται ενόψει της συνεργασίας της εμπλεκόμενης επιχείρησης υπό την παραπάνω έννοια. Η ΕΑ, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή με αποκλειστική αρμοδιότητα την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού με την έκδοση εκτελεστών αποφάσεων που υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, δε διαπραγματεύεται με τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις το ζήτημα της ύπαρξης της παράβασης και της επιβολής της κατάλληλης κύρωσης. Βλ. και Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2008 C 167/1), παρ. 2.

προϋποθέσεις, από το δικαίωμά τους για πλήρη πρόσβαση στο διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης κατά τη συζήτηση ενώπιον της ΕΑ^{16,17}.

18. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση διαπίστωσης παράβασης από την ΕΑ κατά το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 29^α του ν. 3959/2011 σε συνδυασμό με το άρθρο 25 παρ. 1¹⁸ του ίδιου νόμου εκδίδεται κατ' απλοποιημένη διαδικασία, αφού έχουν ληφθεί υπόψη οι ισχυρισμοί, νομικοί και πραγματικοί, και οι θέσεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, όπως υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της ΔΔΔ. Με την ίδια απόφαση προβλέπεται η επιβολή προστίμου¹⁹ στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, κατά το άρθρο 25B παρ. 1 του ν. 3959/2011 και σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ-Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, μειωμένου κατά ποσοστό 15% λόγω υπαγωγής της υπόθεσης στην ΔΔΔ.

VIII. ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΥΠΟΘΕΣΗ

IX. ΕΚΚΙΝΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ

19. Με βάση το ως άνω θεσμικό πλαίσιο τα τρία (3) εμπλεκόμενα στη διαδικασία μέρη GRAFFITI²⁰, POLO²¹ και ΓΙΟΒΑΣ²², για τα οποία συλλέχθηκαν αποδεικτικά στοιχεία ικανά να στοιχειοθετήσουν παράβαση του άρθ. 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ στο πλαίσιο αυτοτελών μεταξύ τους κάθετων συμφωνιών εκάστης εκ των τριών εταιρειών με μεταπωλητές/λιανοπωλητές, εκδήλωσαν εγγράφως το ενδιαφέρον τους για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής τους στη ΔΔΔ και κατέθεσαν σχετικό αίτημα, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην παρ. 16 της Ανακοίνωσης για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών.

20. Σε συνέχεια των εν λόγω αιτημάτων, η ΕΑ σε συνεδρίασή της στις 11.07.2022²³ έκρινε ομόφωνα ότι η παρούσα υπόθεση είναι πρόσφορη και μπορεί να υπαχθεί στην εν λόγω διαδικασία διευθέτησης για κάθε ένα από τα εμπλεκόμενα μέρη, καθώς πληροί τα κριτήρια

¹⁶ Βλ. άρθρο 14 παρ. 2 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 117/16.1.2013) (εφεξής και «ΚΛΔ»).

¹⁷ Βλ. αναλυτικά Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2008 C 167/1) [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC0702\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC0702(01)&from=EN).

¹⁸ Η παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 3959/2011 προβλέπει τις κυρώσεις, πέραν της επιβολής προστίμου, που δύναται να επιβάλει η ΕΑ σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης των άρθρων 1, 2 και 11 του ίδιου νόμου και 101 και 102 της ΣΛΕΕ. Οι εν λόγω διατάξεις τυγχάνουν εφαρμογής και σε περίπτωση υπαγωγής μίας υπόθεσης στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών.

¹⁹ Η ΕΑ δύναται στο πλαίσιο της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών να επιβάλει κατά τη διακριτική της ευχέρεια και τις λοιπές προβλεπόμενες στο άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011 κυρώσεις.

²⁰ Υπ' αριθ. πρωτ. 6673/8.07.2022 αίτημα.

²¹ Υπ' αριθ. πρωτ. 6589/05.07.2022 αίτημα.

²² Υπ' αριθ. πρωτ. 6817/13.07.2022 αίτημα.

²³ Βλ. το υπ' αριθ. 79 Πρακτικό της από 11.07.2022 Συνεδρίασης της ΕΑ.

υπαγωγής σε αυτή²⁴. Προς τούτο, στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της ευχέρειας για την υπαγωγή υποθέσεων σε διαδικασία διευθέτησης, η ΕΑ συνεκτίμησε, ιδίως, την ειλικρινή πρόθεση των ενδιαφερομένων μερών να υπαχθούν στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών, τον αριθμό των επιχειρήσεων που αιτούνταν την υπαγωγή τους σε διαδικασία διευθέτησης²⁵, τη φύση της εν λόγω παράβασης ως κάθετης σύμπραξης και τον προσδοκώμενο βαθμό επίτευξης διαδικαστικής αποτελεσματικότητας, ο οποίος κρίθηκε εν προκειμένω αισθητά μεγάλος. Συνακόλουθα, εξουσιοδότησε τον αρμόδιο Εισηγητή, Π. Φώτη, να διεξάγει διμερείς συσκέψεις με κάθε μια από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις προς τυχόν διευθέτηση της υπόθεσης²⁶.

X. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ

21. Στη συνέχεια, ο Εισηγητής κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη σε διμερείς συσκέψεις²⁷. Στις 20.07.2022 και 28.07.2022 έλαβαν χώρα οι διμερείς συσκέψεις με την GRAFFITI, στις 29.07.2022 και 31.08.2022 με την POLO, και στις 19.07.2022, 28.7.2022 και 05.09.2022 με την ΓΙΟΒΑΣ αντίστοιχα²⁸.

22. Κατά τη διάρκεια των διμερών συσκέψεων του Εισηγητή και της ΓΔΑ με καθένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη, τα τελευταία ενημερώθηκαν σχετικά με τα σημαντικότερα στοιχεία της υπόθεσης, κατά τα αναφερόμενα στην παρ. 20 της Ανακοίνωσης για τη ΔΔΔ, περιλαμβανομένου του υπολογισμού του εύρους του προστίμου για έκαστο των ενδιαφερομένων μερών. Περαιτέρω, στα πλαίσια της διαδικασίας, κάθε εμπλεκόμενο μέρος, ανέπτυξε επαρκώς τις απόψεις του επί των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και γνωστοποίησε τους ισχυρισμούς, νομικούς και πραγματικούς.

23. Ακολούθως και όταν επετεύχθη επαρκής βαθμός συναντίληψης αναφορικά με τα πραγματικά περιστατικά, τον νομικό τους χαρακτηρισμό, τη βαρύτητα και τη χρονική διάρκεια

²⁴ Βλ. υπ' αριθ. 790/2022 απόφαση ΕΑ, ενότητα II, παρ. 6-9 και 31.

²⁵ Όλα τα εμπλεκόμενα μέρη σε αυτή την υπόθεση συμμετέχουν στη ΔΔΔ.

²⁶ Βλ. υπ' αριθ. 790/2022 απόφαση ΕΑ, παρ. 18. Επίσης κατά την παρ. 19 της Ανακοίνωσης, η παροχή εξουσιοδότησης στον Εισηγητή να διεξάγει διμερείς συσκέψεις αναστέλλει τις προθεσμίες των παρ. 4 και 5 του άρθρου 15 του ν. 3959/2011. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι η εν λόγω υπόθεση είχε ήδη ανατεθεί στον Εισηγητή κ. Π. Φώτη, κατά τα οριζόμενα στο άρθρ. 15 παρ. 2 του ν. 3959/2011, με το υπ' αριθ. 49 Πρακτικό της από 6.5.2022 Συνεδρίασης της ΕΑ.

²⁷ Επιστολές υπ' αριθ. πρωτ. οικ 6815/13.07.2022 (GRAFFITI), 6843/14.07.2022 (POLO) και 6818/13.07.2022 (ΓΙΟΒΑΣ).

²⁸ Κατά τη διάρκεια των διμερών συσκέψεων συντάχθηκαν τα αντίστοιχα πρακτικά για κάθε ένα εκ των ενδιαφερομένων μερών. Τα πρακτικά υπεγράφησαν από τον Εισηγητή, τους υπαλλήλους της ΓΔΑ καθώς και τους πληρεξούσιους δικηγόρους της κάθε εταιρείας σε δύο πρωτότυπα, ένα εκ των οποίων παρέλαβε η κάθε εταιρεία και ένα τηρείται στον φάκελο της υπόθεσης.

των παραβάσεων, τον βαθμό απόδειξης των αιτιάσεων βάσει των αποδεικτικών στοιχείων και τον υπολογισμό του εύρους του προστίμου, τα εμπλεκόμενα μέρη στην παρούσα υπόθεση ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση του Εισηγητή για υποβολή «Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς (εφεξής και «ΠΔΔ»)²⁹ και υπεβλήθησαν ΠΔΔ από τις τρεις (3) εμπλεκόμενες επιχειρήσεις³⁰.

24. Η ΠΔΔ κάθε εμπλεκόμενου μέρους περιλάμβανε τα προβλεπόμενα στην παρ. 27 της απόφασης 790/2022 ήτοι, **α)** ανεπιφύλακτη παραδοχή, με σαφείς όρους που δεν επιδέχονται παρερμηνεία, της συμμετοχής έκαστης επιχείρησης στην/-ις παράβαση/-εις του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, καθώς και της ευθύνης που συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή, η οποία περιγράφεται συνοπτικά, όσον αφορά το αντικείμενό της, την ενδεχόμενη εφαρμογή της, τα κύρια πραγματικά περιστατικά, τον νομικό χαρακτηρισμό τους, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου της εκάστοτε επιχείρησης, και τη διάρκεια της συμμετοχής της στην εν λόγω παράβαση, σύμφωνα με το αποτέλεσμα των διμερών συσκέψεων που διεξήχθησαν για τη διευθέτηση της διαφοράς, **β)** αποδοχή του ανώτατου ύψους του προστίμου που μπορεί να επιβληθεί από την ΕΑ στο πλαίσιο της διαδικασίας διευθέτησης, σύμφωνα με το αποτέλεσμα των διμερών συσκέψεων, **γ)** επιβεβαίωση από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση ότι έχει ενημερωθεί επαρκώς σχετικά με την αποδιδόμενη/-ες σε αυτή παράβαση/-εις και ότι της παρασχέθηκαν επαρκείς δυνατότητες να γνωστοποιήσει τους ισχυρισμούς, νομικούς και πραγματικούς, και τις απόψεις της επί αυτών, **δ)** δήλωση παραίτησης της ενδιαφερόμενης επιχείρησης από το δικαίωμά της να λάβει περαιτέρω ή/ και πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης ενώπιον της ΕΑ, υπό την επιφύλαξη η Εισήγηση Διευθέτησης να μην απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς ή η ΕΑ να μην αποδεχθεί με την απόφασή της την πρόταση αυτή και **ε)** δήλωση των μερών ότι παραιτούνται από κάθε αμφισβήτηση της αρμοδιότητας της ΕΑ ή/και της εγκυρότητας της διαδικασίας που ακολουθείται για την επιβολή σε βάρος τους προστίμου στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών. Η υποβολή της ΠΔΔ κάθε εμπλεκόμενου μέρους έγινε υπό την επιφύλαξη ότι το πρόστιμο που θα επιβληθεί από την ΕΑ σε αυτό δε θα ξεπερνά το ανώτατο ποσό, το οποίο κάθε μέρος έχει αποδεχθεί για τις αποδιδόμενες σε αυτό παραβάσεις.

---

²⁹ Επιστολές υπ' αριθ. πρωτ. 8393/16.9.2022 (GRAFFITI), 8448/20.9.2022 (POLO) και 8648/28.9.2022 με θέμα «Πρόσκληση για υποβολή επίσημης πρότασης διευθέτησης διαφοράς σε υπόθεση κάθετης σύμπραξης». Η ταχθείσα προθεσμία για την υποβολή της πρότασης έκαστης εταιρείας ήταν μέχρι την 17.10.2022, 19.10.2022 και 31.10.2022 αντίστοιχα.

³⁰ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 8546/26.09.2022 (GRAFFITI), 8539/23.09.2022 (POLO) και 8674/29.09.2022 (ΓΙΟΒΑΣ).

25. Κατόπιν της αποστολής της υπ' αριθ. πρωτ. 9215/17.10.2022 Εισήγησης Διευθέτησης του Εισηγητή Π. Φώτη προς τα εμπλεκόμενα μέρη, τα τελευταία με δήλωση τους, δυνάμει της παρ. 37 της υπ' αριθ. 790/2022 απόφασης ΕΑ, επιβεβαίωσαν «..... ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι η Εισήγηση Διευθέτησης απηχεί τις Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς και ότι, ως εκ τούτου, ισχύει η δέσμευσή τους για υπαγωγή στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών»³¹.

26. Η παράθεση των γεγονότων και η νομική αξιολόγηση που ακολουθεί θεμελιώνεται σε συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης και λαμβάνει υπόψη της την ανεπιφύλακτη και ρητή παραδοχή από τις εταιρίες που υπέβαλαν ΠΔΔ των πραγματικών περιστατικών, του νομικού χαρακτηρισμού τους, της συμμετοχής εκάστης στις (αυτοτελείς) παραβάσεις που διαπιστώνονται και της ευθύνης που συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή.

XI. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

XII. ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ

27. Σύμφωνα με τη διάταξη 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011: «Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην Ελληνική Επικράτεια, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής, [...] γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού [...]».

28. Επομένως, προϋποθέσεις για την εφαρμογή των εν λόγω απαγορευτικών διατάξεων είναι: i) η ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων (ή εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων), και ii) αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού. Αντίστοιχες είναι και οι βασικές προϋποθέσεις που τάσσονται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την εφαρμογή του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, το οποίο, υπό την επιφύλαξη της πλήρωσης του κριτηρίου του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου, είναι εφαρμοστέο και βάσει του άρθρου 3 του Κανονισμού 1/2003. Ουσιαστικά, μοναδική επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της ενωσιακής διάταξης, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου, αποτελεί αυτή της δυνατότητας επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο³².

³¹ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 335/31.10.2022 (GRAFFITI), 334/31.10.2022 (POLO) και 329/25.10.2022 (ΓΙΟΒΑΣ) Δηλώσεις Διευθέτησης των εμπλεκόμενων μερών στην παρούσα.

³² Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1731/2001, Επισκ. Εμπ. Δικ. 2003, σελ. 1053.

29. Το άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 3959/11 προβλέπει εξαίρεση από τους εν λόγω απαγορευτικούς κανόνες για τις συμφωνίες, οι οποίες (α) συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, (β) εξασφαλίζουν συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, (γ) δεν επιβάλλουν περιορισμούς που δεν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών, και (δ) δεν παρέχουν στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων. Οι τέσσερις προαναφερόμενες προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά προκειμένου να τύχει εφαρμογής η ατομική απαλλαγή που προβλέπουν οι ανωτέρω διατάξεις. Εφόσον έστω και μία από αυτές δεν πληρούται, η συμφωνία είναι αυτοδικαίως άκυρη κατ' άρθρο 1 παρ. 2 ν. 3959/2011. Η επιχείρηση που διεκδικεί τη χορήγηση ατομικής απαλλαγής, φέρει το βάρος να αποδείξει ότι πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις, με πειστικά επιχειρήματα και αποδεικτικά στοιχεία. Αντίστοιχες είναι και οι προβλέψεις του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ.

XIII. ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ & ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 101 ΣΛΕΕ

30. Για την εφαρμογή, παράλληλα προς τις διατάξεις του εθνικού δικαίου, του άρθρου 101 ΣΛΕΕ βάσει του άρθρου 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, θα πρέπει να εξεταστεί εάν στην κρινόμενη υπόθεση συντρέχει το κριτήριο του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου. Το εν λόγω κριτήριο είναι αυτόνομο κριτήριο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, το οποίο εκτιμάται ad hoc, και οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού³³.

31. Συγκεκριμένα, για την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου, οι συμφωνίες και μονομερείς πρακτικές πρέπει να δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της Ένωσης και ως εκ τούτου να δύνανται να επηρεάσουν «αισθητά» το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

32. Για να είναι σε θέση μια συμφωνία ή πρακτική να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών, θα πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών. Κατά πάγια νομολογία, οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός εκ των κρατών-μελών, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εξ ορισμού αποτέλεσμα την

---

³³ Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης [EE C 101/07, της 27/04/2004], παρ. 12-13.

παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιεισδύσεως που επιδιώκεται με τη ΣΛΕΕ και, ως εκ τούτου, πληρούται το κριτήριο επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ³⁴.

33. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών μπορεί να επηρεαστεί επίσης σε περιπτώσεις, στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή τμήμα της εθνικής αγοράς³⁵. Ειδικά για τις κάθετες συμφωνίες που καλύπτουν το σύνολο ενός κράτους μέλους και αφορούν προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο διασυνοριακών ανταλλαγών δύνανται επίσης να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών, ακόμα και εάν δεν δημιουργούν άμεσα εμπόδια σε αυτό³⁶.

34. Επίσης, το μέγεθος των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων στην αγορά και ο όγκος πωλήσεών τους παρέχουν ποσοτικές ενδείξεις για την ικανότητα της συμφωνίας να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών³⁷. Ομοίως, όσο σημαντικότερη είναι η θέση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά, τόσο πιο πιθανό είναι ότι μία συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών³⁸. Περαιτέρω, εάν από την ίδια τη φύση της η συμφωνία ή πρακτική δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών (π.χ. κατανομή αγορών/πελατείας, απαγόρευση παράλληλου εμπορίου), το όριο του αισθητού επηρεασμού είναι χαμηλότερο από ό,τι στην περίπτωση συμφωνιών ή πρακτικών που δεν δύνανται από τη φύση τους να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών³⁹.

35. Εν προκειμένω, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις εμπίπτουν στην έννοια των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (εφεξής και «ΜΜΕ»), καθώς ο κύκλος εργασιών εκάστης εξ αυτών υπολείπεται κατά πολύ των 50 εκατ. ευρώ και αφετέρου ο αριθμός των εργαζομένων εκάστης εξ αυτών υπολείπεται κατά πολύ των 250 εργαζομένων. Ωστόσο, και οι τρεις δραστηριοποιούνται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, επομένως, οι δραστηριότητές

---

³⁴ Βλ. ΣτΕ 1324/2013, σκ. 6, καθώς και ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-309/99, Wouters, Συλλ. I-1577, σκ. 95 και ΠΕΚ T-65/98, Van den Bergh Foods, Συλλ. II- 4653, ΠΕΚ T-7/93, Lagnese-Iglo, Συλλ. II1533, σκ. 120. Βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕφαΘ 1001/2006, ΔΕφαΘ 2891/2009 και ΔΕφαΘ 559/2010. Βλ. επίσης Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης», παρ. 22, 33, 78, 86.

³⁵ Βλ. Ανακοίνωση Κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, παρ.22.

³⁶ Βλ. Ανακοίνωση Κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, παρ. 78 επ. 88.

³⁷ Βλ. Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, παρ.30-31.

³⁸ Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-65/89, BPB Industries και British Gypsum, Συλλ. II-389, σκ. 138 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, παρ.45.

³⁹ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης», παρ. 45.

τους δεν έχουν τοπικό ή περιφερειακό χαρακτήρα, ενώ παράλληλα [...] ασκούν διασυνοριακή δραστηριότητα ([...]). Επιπροσθέτως, η σχετική γεωγραφική αγορά προϊόντων είναι εθνική και οι εξεταζόμενες συμφωνίες/πρακτικές καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

36. Ενόψει των ανωτέρω, εκτιμάται ότι οι πρακτικές των ελεγχόμενων εταιριών είναι ικανές να επηρεάσουν αισθητά το ενδοενοσιακό εμπόριο, κατά την έννοια των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού και, ως εκ τούτου, το άρθρο 101 ΣΛΕΕ τυγχάνει παράλληλης εφαρμογής στην παρούσα υπόθεση.

XIV. ΚΑΘΕΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ - ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΕΕ) 330/2010 ΚΑΙ 720/2022

37. Οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετική οικονομική βαθμίδα, οι οποίες αφορούν στις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη δύνανται να προμηθεύονται, πωλούν ή μεταπωλούν αγαθά και υπηρεσίες (εφεξής και «κάθετες συμφωνίες») εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, στο μέτρο που περιλαμβάνουν περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια των ως άνω διατάξεων (εφεξής και «κάθετοι περιορισμοί»).

38. Εν προκειμένω, οι εμπλεκόμενες εταιρείες και οι διανομείς τους δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο στην αλυσίδα εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού, κασετινών και τσαντών μέσης, ώστε οι μεταξύ τους συμφωνίες/πρακτικές, όπως αναλυτικά αναφέρονται κατωτέρω (βλ. σχετικά ενότητα «*ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ*» κατωτέρω), να αποτελούν κάθετες συμφωνίες υπαγόμενες στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, στο μέτρο που περιλαμβάνουν κάθετους περιορισμούς του ανταγωνισμού.

39. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 720/2022, με έναρξη ισχύος την 1.6.2022 καθώς και ο Κανονισμός (ΕΕ) 330/2010⁴⁰, η ισχύς του οποίου έληξε την 31η Μαΐου 2022 και οποίος συνεπώς εξετάζεται εν προκειμένω μόνο στο πλαίσιο εφαρμογής μεταβατικής περιόδου του Κανονισμού 720/2022⁴¹, σε συνδυασμό με τις ερμηνευτικές κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής

---

⁴⁰ Βλ. Κανονισμός 720/2022 για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών, ΕΕ L 134 της 11.5.2022, σ. 4 και Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 330/2010 της Επιτροπής της 20ής Απριλίου 2010 για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών, ΕΕ L 102 της 23.4.2010, σ. 1 έως 7.

⁴¹ Στο άρθρο 10 αναφέρεται ότι : «Η απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται κατά το χρονικό διάστημα από την 1η Ιουνίου 2022 έως την 31η Μαΐου 2023 επί συμφωνιών που είναι ήδη σε ισχύ την 31η Μαΐου 2022 και οι οποίες δεν πληρούν μεν τις προϋποθέσεις απαλλαγής βάσει του

Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς⁴², εισάγουν τεκμήριο νομιμότητας (ευεργέτημα απαλλαγής) για τις κάθετες συμφωνίες από την απαγορευτική διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, υπό την προϋπόθεση αφενός ότι οι σχετικές συμφωνίες δεν περιέχουν μορφές ιδιαίτερα σοβαρών περιορισμών και αφετέρου ότι το μερίδιο αγοράς του προμηθευτή και του αγοραστή δεν υπερβαίνει έκαστο το 30% στην οικεία σχετική αγορά.

40. Ειδικότερα, προβλέπονται περιοριστικά συγκεκριμένοι κάθετοι περιορισμοί, που αξιολογούνται ως «ιδιαιτέρως σοβαροί» (εξ αντικειμένου) περιορισμοί του ανταγωνισμού (αποκαλούμενοι και «hardcore restrictions») και οι οποίοι δεν απαλλάσσονται, ακόμη κι όταν τα μερίδια αγοράς προμηθευτή (ή/και διανομέα) υπολείπονται του ανωτέρω ορίου, ενώ συγχρόνως σημειώνεται ότι όταν μια κάθετη συμφωνία περιλαμβάνει έναν ή περισσότερους περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας, η εν λόγω συμφωνία εξαιρείται στο σύνολό της από το πεδίο εφαρμογής των κανονισμών⁴³. Οι εν λόγω περιορισμοί (όπως για παράδειγμα ο καθορισμός παγίου ή ελάχιστου επιπέδου τιμής μεταπώλησης και ορισμένα είδη εδαφικής προστασίας) δεν καλύπτονται ούτε από τον «ασφαλή λιμένα» που δημιουργείται για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (*de minimis*), ενώ παράλληλα είναι ελάχιστα πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης ατομικής απαλλαγής κατ' άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ⁴⁴.

41. Στο πλαίσιο της ομοιόμορφης εφαρμογής του εθνικού και του ενωσιακού δικαίου για την προστασία του ανταγωνισμού, οι κάθετοι περιορισμοί του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 ερμηνεύονται και εξετάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των Κανονισμών ΕΕ 330/2010 και 720/2022 (οι οποίοι σε κάθε περίπτωση έχουν άμεση εφαρμογή στις περιπτώσεις εφαρμογής εκ μέρους της ΕΑ του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ) και σύμφωνα με τις σχετικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς. Τούτο προκύπτει ευθέως από το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 3959/2011 αλλά και από τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 περί ομοιόμορφης εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

παρόντος κανονισμού, αλλά, την 31η Μαΐου 2022, πληρούσαν τις προϋποθέσεις απαλλαγής που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 330/2010.»

⁴² Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ C 130 της 19.5.2010, σελ. 1 (εφεξής και «Κατευθυντήριες Γραμμές 2010»). Βλ. και Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, ΕΕ C 248 της 30.6.2022, σ. 1 έως 85 (εφεξής «Κατευθυντήριες γραμμές 2022»).

⁴³ Βλ. άρθρο 4 Κανονισμού 330/2010 και 720/2022 και Κατευθυντήριες γραμμές 2022 παρ. 177 .

⁴⁴ Βλ. Ανακοίνωση σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 101 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (εφεξής και «Ανακοίνωση *de minimis*»), ΕΕ C 291 της 30.08.2014, παρ. 13, και Commission staff working document, Guidance on restrictions of competition "by object" for the purpose of defining which agreements may benefit from the De Minimis Notice, 25.06.2014, σελ. 3-4, υπό στοιχείο 1 καθώς και υποενότητες 3.1 και 3.4, σελ. 13 και 16 αντίστοιχα. Βλ. επίσης Κατευθυντήριες Γραμμές 2010 παρ. 47 και Κατευθυντήριες γραμμές 2022 παρ. 177-180.

XV. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ»

42. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, για τους σκοπούς του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 (και αντίστοιχα του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ), απαιτείται η ύπαρξη συμφωνίας που περιορίζει τον ανταγωνισμό, μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων οικονομικά μεταξύ τους επιχειρήσεων. Ως «επιχείρηση» νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, νοούμενη ως προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε μια δεδομένη αγορά, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του (λειτουργικό κριτήριο)⁴⁵. Επιπροσθέτως, η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα⁴⁶.

43. Εν προκειμένω, τόσο οι εμπλεκόμενες στην παρούσα επιχειρήσεις όσο και οι λιανέμποροι⁴⁷ με τους οποίους έχουν συμβληθεί, ασκούν οικονομική δραστηριότητα υπό την έννοια της εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού, κασετινών και τσαντών μέσης στην ελληνική επικράτεια και ως εκ τούτου, λογίζονται ως επιχειρήσεις, κατά την έννοια των διατάξεων περί ελεύθερου ανταγωνισμού.

XVI. Η ΥΠΑΡΞΗ «ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ» ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

44. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, για την εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 καθώς και του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ απαιτείται η ύπαρξη «συμφωνίας» (ή εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων) που περιορίζει τον ανταγωνισμό, μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων οικονομικά μεταξύ τους επιχειρήσεων.

45. Προκειμένου να υπάρξει «συμφωνία», αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ρητά ή σιωπηρά να εγκρίνουν από κοινού ένα σχέδιο που περιορίζει ή μπορεί να περιορίσει την κοινή ελευθερία τους, καθορίζοντας μεταξύ τους τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Αρκεί, δηλαδή, οι επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει

---

⁴⁵ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-180-184/98, Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, σκ. 74, ΔΕΚ C-55/96, Job Centre coop.arl, σκ. 21 καθώς και ΔΕΚ C-244/94, Federation Francaise des Societes d'Assurance κ.ά. κατά Ministère de l'Agriculture et de la Pêche, σκ. 14.

⁴⁶ Βλ. ενδεικτικά υπόθ. T-23/09 Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP), Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) κατά Επιτροπής, σκ. 70-71, C-55/96, ό.π., σκ. 21, συνεκδ. υπόθ. C-180-184/98, ό.π., σκ. 74, υπόθ. C-118/85 Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκ. 7, υπόθ. C-41/90 Klaus Höfner and Fritz Elser κατά Macrotron GmbH, σκ. 21, υπόθ. C-35/96 Επιτροπή κατά Ιταλίας (CNSD), σκ. 36, υπόθ. C244/94 ό.π., σκ. 14, απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 2.1 και 2.2.

⁴⁷ Βλ. κατωτέρω ενότητα «ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ» για το δίκτυο διανομής έκαστης εμπλεκόμενης επιχείρησης.

την κοινή τους βούληση να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο⁴⁸. Η ύπαρξη συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών. Είναι αδιάφορος ο γραπτός ή προφορικός χαρακτήρας της σύμβασης, καθώς και ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της, δηλαδή δεν απαιτούνται τυπικές διαδικασίες ούτε και κυρώσεις μη συμμόρφωσης ή μέτρα εφαρμογής⁴⁹. Η ύπαρξη της «συμφωνίας», επομένως, στηρίζεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων δύο τουλάχιστον μερών, της οποίας η μορφή εκδηλώσεως δεν είναι σημαντική, εφόσον συνιστά πιστή έκφραση των βουλήσεων αυτών⁵⁰. Η εν λόγω έννοια της συμφωνίας καλύπτει τόσο τις οριζόντιες συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών που δρουν στο ίδιο επίπεδο αγοράς όσο και τις κάθετες συμφωνίες, κατά τον προεκτεθέντα ορισμό αυτών, όπως αποτελούν οι συμφωνίες των ελεγχόμενων με τους διανομείς τους στην υπό κρίση υπόθεση⁵¹.

46. Επιπλέον όμως, εν τη απουσία (έστω και κατά φαινόμενο) σύμβασης και γενικότερα «συμφωνίας» υπό την ανωτέρω έννοια, αναζητείται τυχόν «εναρμονισμένη πρακτική» μεταξύ των επιχειρήσεων, δηλαδή μορφή συντονισμού, η οποία, χωρίς να φθάνει μέχρι τη σύναψη συμφωνίας, αντικαθιστά ηθελημένα τους κινδύνους που ενέχει ο ανταγωνισμός με την έμπρακτη συνεργασία των επιχειρήσεων αυτών⁵². «Εναρμονισμένη πρακτική» νοείται και σε επίπεδο κάθετων σχέσεων μεταξύ, λ.χ., ενός προμηθευτή και των μεταπωλητών του, όπου συνήθως αναζητείται η συμμόρφωση των μεταπωλητών με τις αποστελλόμενες από τον προμηθευτή οδηγίες, λ.χ. τιμές, η οποία διαπιστώνεται εφόσον αυτές τίθενται σε εφαρμογή, και από την οποία συνάγεται η συναίνεση των μεταπωλητών στις πρακτικές που διαμορφώνει ο προμηθευτής⁵³.

---

⁴⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-41/69, *Chemiefarma* κατά Επιτροπής, σκ. 111-113 και ΠΕΚ T- 1/89, *Rhone Poulenc* κατά Επιτροπής, σκ. 120, ΠΕΚ T-9/99, *HFB Holding* κατά Επιτροπής, σκ. 199, ΠΕΚ T-168/01, *GlaxoSmithKline Services* κατά Επιτροπής, σκ. 76.

⁴⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-209/78 έως 215/78 και 218/78, *Van Landewyck* κατά Επιτροπής, σκ. 85-86 και ΠΕΚ T-1/89, ό.π., σκ. 43-44 και 97, ΠΕΚ T-9/99, ό.π., σκ. 200-201, ΠΕΚ T-56/99, *Marlines* κατά Επιτροπής, σκ. 21. Βλ. επίσης ΔΕφαθ 2560/2009, σκ. 6

⁵⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-41/69, *Chemiefarma v. Commission*, σκ. 112, T-41/96, *Bayer v. Commission*, σκ. 67-69, T-208/01, *Volkswagen v. Commission*, σκ. 30-32, ΣτΕ 1677/2014, σκ. 5, καθώς και ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 5-6, με περαιτέρω παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

⁵¹ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 και ΔΕΚ C-56 & 58/64, *Consten & Grundig* κατά Επιτροπής, σελ. 370-371. Βλ. επίσης Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010, άρθρο 1α) και Κανονισμό (ΕΕ) 720/2022, άρθρο 1α).

⁵² Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ 48/69, *Imperial Chemical Industries Ltd.* Κατά Επιτροπής, σκ. 64, και ΔΕΚ 40 έως 48, 50, 54 έως 56, 111, 113 και 114/73, *Coöperatieve Vereniging "Suiker Unie" UA* και λοιποί κατά Επιτροπής, σκ. 26.

⁵³ Βλ. I. Lianos, *Collusion in Vertical Relations under Article 81 EC*, (2008) 45 *Common Market Law Review* 1027; Δ. Λουκά, Ν. Κοσμίδη, Δ.Ν. Τζουγανάτο, Ν.Ε. Φαραντούρη, εις *ΔικΕλΑντ*, β' έκδοση 2020, § 12, 77. Τα στοιχεία αυτά, άλλωστε, διακρίνουν μία φαινομενικά μονομερή συμπεριφορά από την ύπαρξη «συμφωνίας» στο πλαίσιο διαρκών καθετοποιημένων σχέσεων, βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-74/04 P, *Επιτροπή κατά Volkswagen AG*, σκ. 39 και ΕΑ 639/2017, σκ. 107.

47. Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρ. Επιτροπής, σε περίπτωση που δεν υπάρχει ρητή συμφωνία με την οποία εκφράζεται η σύμπτωση των βουλήσεων, το μέρος ή η Αρχή που προβάλλει παραβίαση του άρθρου 101 της Συνθήκης πρέπει να αποδείξει ότι μονομερής πολιτική του ενός μέρους έχει τη συναίνεση του άλλου⁵⁴. Για τις κάθετες συμφωνίες, η συναίνεση σε συγκεκριμένη μονομερή πολιτική μπορεί να είναι είτε ρητή είτε σιωπηρή: α) η ρητή συναίνεση μπορεί να συναχθεί από τις εξουσίες που παρέχονται στα μέρη με προϋφιστάμενη γενική συμφωνία. Αν οι όροι της εν λόγω συμφωνίας προβλέπουν ή επιτρέπουν σε ένα μετέχον μέρος να υιοθετήσει στη συνέχεια συγκεκριμένη μονομερή πολιτική που είναι δεσμευτική για το άλλο μέρος, η συναίνεση του έτερου μέρους μπορεί να αποδειχτεί σε αυτή τη βάση⁵⁵, β) για τη σιωπηρή συναίνεση είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι το ένα από τα μετέχοντα μέρη ζητεί ρητά ή σιωπηρά τη συνεργασία του έτερου μετέχοντος μέρους για την εφαρμογή της μονομερούς του πολιτικής και ότι το έτερο μέρος έχει συμμορφωθεί με την απαίτηση αυτή εφαρμόζοντας την εν λόγω μονομερή πολιτική στην πράξη⁵⁶. Για παράδειγμα, αν, μετά την εκ μέρους του προμηθευτή αναγγελία μονομερούς μείωσης των προμηθειών για την αποτροπή του παράλληλου εμπορίου, οι διανομείς μειώσουν αμέσως τις παραγγελίες τους και παύσουν την άσκηση παράλληλου εμπορίου, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι τελευταίοι συναινούν σιωπηρά στη μονομερή πολιτική του προμηθευτή. Ωστόσο, δεν μπορεί να συναχθεί αυτό το συμπέρασμα αν οι διανομείς συνεχίζουν την άσκηση παράλληλου εμπορίου ή προσπαθούν να βρουν νέους τρόπους για την άσκηση παράλληλου εμπορίου. Επίσης, για τις κάθετες συμφωνίες, η σιωπηρή συναίνεση μπορεί να συνάγεται από το επίπεδο εξαναγκασμού που ασκείται από έναν συμβαλλόμενο για την επιβολή της μονομερούς του πολιτικής στο άλλο ή τα άλλα μέρη της συμφωνίας σε συνδυασμό με τον αριθμό των διανομέων οι οποίοι εφαρμόζουν όντως στην πράξη τη μονομερή πολιτική του προμηθευτή. Για παράδειγμα, η ύπαρξη ενός συστήματος ελέγχου και επιβολής κυρώσεων που εφαρμόζει ένας προμηθευτής για να τιμωρήσει τους διανομείς εκείνους οι οποίοι δεν συμμορφώνονται με τη μονομερή του πολιτική, υποδηλώνει σιωπηρή συναίνεση με τη μονομερή πολιτική του προμηθευτή, εάν το εν λόγω σύστημα επιτρέπει στον τελευταίο να

---

⁵⁴ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές 2010, παρ. 25 επ. και Κατευθυντήριες γραμμές 2022 παρ. 52-55. Οι Κανονισμοί (ΕΕ) και 720/2022 και 330/2010 δεν εφαρμόζονται στη μονομερή συμπεριφορά των οικείων επιχειρήσεων. Η εν λόγω μονομερής συμπεριφορά μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, το οποίο απαγορεύει τις καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης.

⁵⁵ Βλ. απόφαση της 13ης Ιουλίου 2006, Επιτροπή κατά Volkswagen AG, υπόθεση C-74/04 P, EU:C:2006:460, σκέψεις 39 έως 42.

⁵⁶ Βλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2000, Bayer AG κατά Επιτροπής, υπόθεση T-41/96, EU:T:2000:242, σκέψη 120.

εφαρμόζει στην πράξη την πολιτική του. Οι ανωτέρω δύο τρόποι διαπίστωσης της συναίνεσης μπορούν να χρησιμοποιούνται από κοινού.

48. Με βάση τα ανωτέρω, η επιβολή γενικών όρων και προϋποθέσεων από το ένα μέρος ισοδυναμεί με συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, εφόσον οι εν λόγω όροι και προϋποθέσεις έχουν γίνει αποδεκτοί, ρητά ή σιωπηρά, από το άλλο μέρος⁵⁷.

49. Στην παρούσα υπόθεση, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις εφήρμοσαν πρακτικές **Καθορισμού Τιμών Μεταπώλησης** (εφεξής και «ΚΤΜ» ή «RPM»), με τις οποίες συμμορφώθηκαν σε μεγάλο βαθμό τα συνεργαζόμενα καταστήματα λιανικής πώλησης.

50. Ως εκ τούτου, οι εξεταζόμενες πρακτικές εμπίπτουν στην έννοια της «συμφωνίας» κατά τα προεκτεθέντα και δη στην έννοια της κάθετης συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο στην αλυσίδα διανομής και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

XVII. ΕΞ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ-ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΙΜΩΝ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗΣ (RPM)-ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

51. Προκειμένου να εμπίπτει μια συμφωνία στην απαγόρευση των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ πρέπει να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της οικείας αγοράς. Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία ο διαζευκτικός χαρακτήρας αυτής της προϋπόθεσης επιβάλλει, καταρχάς, να εξεταστεί το ίδιο το αντικείμενο της συμφωνίας, λαμβανομένου υπόψη του οικονομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται⁵⁸. Υπό την έννοια αυτή, αν αποδειχθεί το επιζήμιο για τον ανταγωνισμό αντικείμενο μιας συμφωνίας, τότε παρέλκει η εξέταση των αποτελεσμάτων αυτής επί του ανταγωνισμού⁵⁹.

52. Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια του «περιορισμού ως εκ του αντικειμένου» εφαρμόζεται μόνο σε ορισμένες συμπαιγνιακές πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες είναι, αφ' εαυτών και λαμβανομένων υπόψη του περιεχομένου των όρων τους, των σκοπών τους καθώς και του οικονομικού και νομικού πλαισίου εντός του

⁵⁷ Βλ. απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση AT.40428 - Guess, αιτιολογική σκέψη 97, με παραπομπή στην απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 1990, Sandoz Prodotti Farmaceutici κατά Επιτροπής, υπόθεση C-277/87, EU:C:1990:6, σκέψη 2, και απόφαση της 9ης Ιουλίου 2009, Peugeot and Peugeot Nederland κατά Επιτροπής, υπόθεση T-450/05, EU:T:2009:262, σκέψεις 168 έως 209.

⁵⁸ Βλ., μεταξύ πολλών, ΔΕΚ 56/65, Société Technique Minière (L.T.M.) v Maschinenbau Ulm GmbH (M.B.U.), σελ. 321, ΔΕΕ C-228/18, Gazdasági Versenyhivatal κατά Budapest Bank Nyrt. και λοιπών, σκ.33, με περαιτέρω παραπομπές στην ενωσιακή νομολογία.

⁵⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 38 και ΔΕΕ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.λπ., σκ. 31.

οποίου εντάσσονται, αρκούντως επιβλαβείς για τον ανταγωνισμό ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέλκει η εξέταση των αποτελεσμάτων τους, δεδομένου ότι παραβιάζουν, ως εκ της φύσεώς τους, την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού⁶⁰

53. Στην περίπτωση σύμπραξης που συνιστά «εξ αντικειμένου» περιορισμό του ανταγωνισμού, το ερώτημα αν και κατά πόσο παράγει αρνητικό για τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα παράγεται όντως, μπορεί να έχει σημασία μόνο για τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων⁶¹. Συναφώς, δεν απαιτείται η περαιτέρω έρευνα και απόδειξη κινδύνου βλάβης των καταναλωτών ή επέλευσης άλλων, συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, εν δυνάμει βλαπτικών για τον ανταγωνισμό. Ούτως, η διαπίστωση ότι η σύμπραξη έχει αντικείμενο περιοριστικό του ανταγωνισμού δεν μπορεί να ανατραπεί ούτε από ενδείξεις ότι δεν είχε αποτέλεσμα εντός της αγοράς, ή ότι δεν είχε άμεση επίδραση επί των τιμών, ούτε από τη διαπίστωση ότι οι ενδιαφερόμενοι εξασφάλισαν ταυτόχρονα, δια της πρακτικής αυτής, ορισμένα πλεονεκτήματα ως προς τον ανταγωνισμό⁶².

54. Κατά πάγια νομολογία, εφόσον μία σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις της παρ. 1 των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή (εν όλω ή εν μέρει) της, όπως αντίστοιχα και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστούν λόγω απαλλαγής⁶³.

XVIII. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΙΜΩΝ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗΣ (RPM)

55. Στην παρούσα υπόθεση εξετάζονται πρακτικές καθορισμού των τιμών μεταπώλησης του δικτύου λιανεμπόρων από τα εμπλεκόμενα μέρη.

56. Η ελευθερία διαμόρφωσης των τιμών αποτελεί έναν από τους βασικότερους στόχους των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ. Τα εν λόγω άρθρα μνημονεύουν ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, καθορίζουν τις τιμές ή οποιουδήποτε άλλους όρους συναλλαγής που σχετίζονται με τη διαμόρφωση τιμών. Όπως προκύπτει από τη σχετική νομολογία, κύρια

---

⁶⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-307/18, Generics (UK) Ltd and others v. Competition and Markets Authority, σκ. 67 και 68, ΔΕΕ C-228/18 - Budapest Bank and Others, σκ. 35 – 37, καθώς και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπουν.

⁶¹ Βλ. ΕΑ 370/VI/2007, σκ. 4.2-σελ. 38-39, ΕΑ 512/2010, σκ. 159, ΕΑ 580/2013, σκ. 107, ΕΑ 663/2018, σκ. 491, ΕΑ 676/2018, σκ. 288. Βλ. επίσης αποφάσεις ΣτΕ 1677/2014, σκ.4, ΣτΕ2342/2018, σκ. 14 και 16, και ΔΕφΑθ.1611/2020, σκ. 6.

⁶² Βλ. απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

⁶³ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία) και ΕΑ 610/2015 (Colgate), σελ. 84 επ.

επιδίωξη των εν λόγω διατάξεων είναι η διασφάλιση ότι κάθε επιχείρηση θα προσδιορίζει ανεξάρτητα (αυτόνομα) την οικονομική πολιτική της στη σχετική αγορά, γίνεται καταρχήν δεκτό ότι δεν μπορεί να επιβληθεί από μία επιχείρηση σε μία άλλη επιχείρηση δέσμευση ως προς τις τιμές μεταπώλησης. Σε αυτό το πλαίσιο και με αυτό το πνεύμα, ο διανομέας/μεταπωλητής πρέπει να έχει τη δυνατότητα να πωλεί ακόμη και με ζημία του, όπως επίσης να έχει και την ευχέρεια παραχώρησης διευκολύνσεων στους πελάτες του (π.χ. εκπτωτική πολιτική).

57. Συμβατικοί όροι ή πρακτικές σε κάθετες συμφωνίες, με τους οποίους ορίζονται στο διανομέα οι τιμές μεταπώλησης (των προϊόντων) θεωρούνται ότι έχουν ως αντικείμενό τους τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Στις περιπτώσεις αυτές παρέλκει η διαπίστωση του αντι-ανταγωνιστικού αποτελέσματος από την εφαρμογή του συγκεκριμένου όρου/συμφωνίας⁶⁴.

58. Σε περίπτωση συμβατικών διατάξεων ή εναρμονισμένων πρακτικών που ενέχουν απευθείας καθορισμό τιμών μεταπώλησης, ο περιορισμός του ανταγωνισμού είναι εμφανής. Ωστόσο, ο καθορισμός των τιμών μεταπώλησης μπορεί, επίσης, να επιτευχθεί και με έμμεσο τρόπο. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι συμφωνίες για καθορισμό του περιθωρίου κέρδους του διανομέα, του ανωτάτου επιπέδου έκπτωσης που ο διανομέας μπορεί να χορηγήσει από ένα καθορισμένο επίπεδο τιμών⁶⁵, η εξάρτηση της χορήγησης εκπτώσεων ή της επιστροφής των δαπανών προώθησης από μέρος του προμηθευτή από την τήρηση συγκεκριμένου επιπέδου τιμών, η σύνδεση της καθορισμένης τιμής μεταπώλησης με τις τιμές μεταπώλησης των ανταγωνιστών, οι προειδοποιήσεις, η επιβολή κυρώσεων, η καθυστέρηση ή αναστολή παραδόσεων καθώς και η καταγγελία συμβάσεων σε συνάρτηση με την τήρηση συγκεκριμένου επιπέδου τιμών⁶⁶.

59. Περαιτέρω, τόσο οι άμεσοι όσο και οι έμμεσοι τρόποι για την επίτευξη του καθορισμού τιμών μπορούν να γίνουν πιο αποτελεσματικοί όταν συνδυαστούν με λήψη μέτρων για τον εντοπισμό διανομέων που εφαρμόζουν μειωμένες τιμές, όπως η εφαρμογή συστήματος

---

⁶⁴ Βλ. υπ' αριθ. 657/2018 (MINEPBA), 663/2018 (ΕΛΑΪΣ-UNILEVER) και 676/2018 (FRIESLAND CAMPINA) αποφάσεις ΕΑ και τις εκεί παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

⁶⁵ Οι νέες Κατευθυντήριες Γραμμές που συνοδεύουν τον Κανονισμό ΕΕ 720/2022 προβλέπουν ρητά ότι ο καθορισμός κατώτατης διαφημιζόμενης τιμής (minimum advertised price-MAP) συνιστά έμμεση μορφή καθορισμού τιμών.

⁶⁶ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, παρ. 185, και ΕΑ 657/2018, σκ. 495 με περαιτέρω παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία. Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-260/07, ό. π., σκ. 79-80 και ΔΕΚ C-279/06, CEPSA, σκ. 71. Βλ. και Δ. Λουκά, Ν. Κοσμίδη, Δ.Ν.Τζουγανάτο, Ν.Ε. Φαραντούρη, εις ΔικΕλΑντ, β' έκδοση 2020, § 12, 77.

παρακολούθησης τιμών⁶⁷ ή μέτρων που μπορεί να αποθαρρύνουν τον αγοραστή να μειώσει τις τιμές μεταπώλησης⁶⁸. Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί νομίμως να επιβληθεί από τον προμηθευτή δέσμευση ως προς τις τιμές μεταπώλησης.

60. Εν προκειμένω, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα ελεγχόμενα μέρη/προμηθευτές είχαν εφαρμόσει σύστημα α) παρακολούθησης των τιμών μεταπώλησης, ιδίως στα ηλεκτρονικά καταστήματα του δικτύου τους⁶⁹, β) εντοπισμού και όχλησης λιανοπωλητών που απέκλιναν από τις προκαθορισμένες τιμές και γ) επιβολής ποινών για όσους συνεργάτες τους δεν συμμορφώνονταν με την τιμολογιακή πολιτική τους, δεν τίθεται εν αμφιβόλω ο χαρακτηρισμός των εξεταζόμενων πρακτικών ως συμφωνιών καθορισμού τιμών μεταπώλησης.

61. Σύμφωνα με το άρθρο 4 στοιχ. α' του Κανονισμού ΕΕ 720/2022 και άρθρο 4 στοιχ. α' του Κανονισμού ΕΕ 330/2010), ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης, δηλαδή συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως άμεσο ή έμμεσο αντικείμενό τους τον καθορισμό πάγιου ή ελάχιστου επιπέδου τιμής μεταπώλησης, θεωρείται ως ιδιαίτερα σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού που δεν τυγχάνει απαλλαγής βάσει του άρθρου 2 του Κανονισμού. Επίσης, ο εν λόγω κάθετος περιορισμός δεν δύναται να εξαιρεθεί από την απαγόρευση της παρ. 1 των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, ακόμα και στην περίπτωση που το μερίδιο αγοράς του προμηθευτή και του δικτύου διανομής του δεν υπερβαίνει τα όρια του 15%, σύμφωνα με την Ανακοίνωση de minimis της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁷⁰, ή του 10%

---

⁶⁷ Σύμφωνα με την από 10.5.2017 έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το ηλεκτρονικό εμπόριο (Βλ. Final report on the E-commerce Sector Inquiry-COM (2017) 229 final), 30% των προμηθευτών παρακολουθεί συστηματικά τις διαδικτυακές τιμές μεταπώλησης των λιανεμπόρων και 38% χρησιμοποιεί εξειδικευμένο λογισμικό (software) για τον σκοπό αυτό. Βλ. σχετικά και OECD REPORT ON HUB & SPOKE CARTELS (2019), με ειδική αναφορά στη χρήση αλγορίθμων από τους προμηθευτές για την παρακολούθηση τιμών στις διαδικτυακές πλατφόρμες, πρακτική που ενδέχεται να συνιστά RPM (σελ. 32 επ.). Σε συνέχεια της ανωτέρω κλαδικής έρευνας, η Ευρ. Επιτροπή εξέδωσε αποφάσεις επιβολής προστίμων για πρακτικές και συμφωνίες καθορισμού τιμών μεταπώλησης στα ηλεκτρονικά καταστήματα διαφόρων προμηθευτών επώνυμων προϊόντων, όπως GUESS, PHILIPS, PIONEER, ASUS, DENON & MARANTZ (βλ. αποφάσεις στις υποθέσεις AT. 40181, AT. 40182, AT. 40428, AT. 40465 και AT. 40469 στο πλαίσιο της διαδικασίας ενεργούς συνεργασίας των ελεγχόμενων επιχειρήσεων, με αντάλλαγμα την επιβολή μειωμένου προστίμου). Βλ. επίσης αποφάσεις της Βρετανικής ΑΑ (CMA) της 16.5.2016 αναφορικά με πρακτικές διαδικτυακού RPM στον κλάδο των αξεσουάρ μπάνιου (υπόθεση CE 9857/14) και της γαλλικής ΑΑ (FCA) της 22.7.2021 (υπόθεση 21-D-20) αναφορικά με πρακτικές RPM στον κλάδο των διαδικτυακών πωλήσεων οπτικών.

⁶⁸ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, παρ. 185.

⁶⁹ Επισημαίνεται ότι ο νέος Κανονισμός ΕΕ 720/2022 περιλαμβάνει ρητή διάταξη αναφορικά με τους κάθετους περιορισμούς στο ηλεκτρονικό εμπόριο και συγκεκριμένα το άρθρο 4 ε) που προβλέπει ως ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμό «την παρεμπόδιση της αποτελεσματικής χρήσης του διαδικτύου από τον αγοραστή ή τους πελάτες του για την πώληση των αναφερόμενων στη σύμβαση αγαθών ή υπηρεσιών, καθόσον περιορίζει τη γεωγραφική περιοχή ή την πελατεία στην οποία τα αναφερόμενα στη σύμβαση αγαθά ή υπηρεσίες μπορούν να πωληθούν».

⁷⁰ Βλ. Ανακοίνωση de minimis παρ. 8.

κατά τα αντιστοίχως οριζόμενα στην Ανακοίνωση της ΕΑ για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας⁷¹.

XIX. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΩΝ ΣΥΜΠΡΑΞΕΩΝ

62. Κατά πάγια νομολογία, παραβίαση της απαγορευτικής διάταξης των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ δεν στοιχειοθετείται μόνο από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από μία αλληλουχία διαδοχικών πράξεων ή ακόμη και από μια συνεχή, αδιάλειπτη συμπεριφορά, οπότε μπορεί να θεωρηθεί ότι τα επιμέρους στοιχεία τους συνθέτουν μία ενιαία παράβαση⁷². Η έννοια της «ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως», όπως αυτή αναγνωρίζεται στη νομολογία του Δικαστηρίου, προϋποθέτει την ύπαρξη ενός «συνολικού σχεδίου», στο οποίο εντάσσονται διάφορες πράξεις, λόγω του ότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού, ανεξαρτήτως του ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών ή η διαρκής αυτή συμπεριφορά θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών παράβαση των εν λόγω άρθρων⁷³.

63. Όσον αφορά στη διαπίστωση ότι τελέσθηκε μια ενιαία παράβαση, αρκεί να αποδειχθεί ότι οι επίμαχες συμφωνίες/ εναρμονισμένες πρακτικές – μολονότι ενδέχεται να αφορούν ακόμη και σε διαφορετικά προϊόντα, υπηρεσίες ή εδάφη - εντάσσονται σε ένα συνολικό σχέδιο, το οποίο οι οικείες επιχειρήσεις έθεσαν εν γνώσει τους σε εφαρμογή, προκειμένου να επιτύχουν έναν κοινό, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό⁷⁴.

64. Συναφώς, έχουν ληφθεί υπόψη πολλά κριτήρια όπως, μεταξύ άλλων, η ταύτιση αντικειμένου⁷⁵, προϊόντων και υπηρεσιών στις οποίες αφορούν οι επίμαχες πρακτικές⁷⁶, η

⁷¹ Βλ. Ανακοίνωση της ΕΑ με ημερομηνία 2.3.2006 σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (de minimis).

⁷² Βλ. ΓενΔΕΕ T- 410/09 Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall κατά Επιτροπής, σκ. 152 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁷³ Βλ. ΔΕΕ C-702/19 P, Silver Plastics GmbH & Co. KG, σκ. 81, Villeroy & Boch κατά Επιτροπής, C-644/13 P, σκέψη 47 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία, C- 49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, Συλλ. 1999, σελ I-4125, σκ. 81.

⁷⁴ Βλ. σχετικώς, απόφαση ΔΕΕ C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, σελ. I -123, σκ. 258 και 260, καθώς και αποφάσεις C105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. 8725 σκ. 110 και C- 441/11 Επιτροπή κατά Verhuizingen Coppens NV, σκ. 41. Βλ. επίσης ΓενΔΕΕ T-204/08 και T-212/08, Team Relocations NV κατά Επιτροπής, Συλλ. 2011, σελ. II-3569, σκ. 36, η οποία επικυρώθηκε με την απόφαση ΔΕΕ C-444/11P, Team Relocations κ.α. κατά Επιτροπής, σκ. 49 επ., ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, σκ. 58. Βλ. σχετικά και ΓενΔΕΕ T-101/05 και T-111/05 BASF AG και UCB SA κατά Επιτροπής, σκ. 180.

⁷⁵ Βλ. συναφώς, ΔΕΕ, C-113/04 P, Technische Unie κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. I-8831, σκ. 170 και 171, και ΓενΔΕΕ, T-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3435, σκέψη 312.

⁷⁶ Βλ. συναφώς, ΓενΔΕΕ T-71/03, T-74/03, T-87/03 και T-91/03, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, σελ. II-10, σκέψεις 118, 119 και 124, και T-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, ο.π., σκ. 312. Για

σύμπτωση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων που τις εκπροσωπούν⁷⁷, η μεταχείριση των ίδιων μεθόδων για την εφαρμογή τους⁷⁸ και η ταύτιση του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής των επίμαχων πρακτικών⁷⁹. Τυχόν μεταβολή στις πρακτικές τέλεσης της παράβασης, μεταβλητότητα στην ένταση και στα χαρακτηριστικά τους ή μεταβολή στον αριθμό και την ταυτότητα των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, δεν σηματοδοτεί την άρση του ενιαίου χαρακτήρα της παράβασης⁸⁰. Τα στοιχεία και οι περιστάσεις που κρίνονται συναφή πρέπει να εξετάζονται στο σύνολό τους για την εξαγωγή συμπεράσματος⁸¹.

65. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη στοιχειοθέτηση ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως, επιτρέπεται η επιβολή από την αρχή ανταγωνισμού προστίμου για το σύνολο της ληφθείσας υπόψη παραβατικής περιόδου και καθορισμού της ημερομηνίας ενάρξεως της προθεσμίας παραγραφής κατά την ημερομηνία από την οποία έπαυσε η διαρκής παράβαση⁸².

66. Επιπλέον, προκειμένου να χαρακτηριστούν διάφορες ενέργειες ως ενιαία και αδιάλειπτη παράβαση, πρέπει να επαληθεύεται εάν εμφανίζουν μεταξύ τους δεσμό συμπληρωματικότητας, εάν εντάσσονται δηλαδή εντός ενός «συνολικού σχεδίου» διότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό⁸³, υπό την έννοια ότι κάθε μία από αυτές σκοπεί στην αντιμετώπιση μιας ή περισσότερων συνεπειών της κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού και συντείνουν, μέσω της αλληλεπίδρασής τους, στην επέλευση του συνόλου των επιδιωκόμενων αντιθέτων στον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων⁸⁴. Συναφώς, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι

διαφορετικά προϊόντα, βλ. Απόφαση Ευρ. Επιτροπής COMP /F/ 38620- Υπεροξείδιο του υδρογόνου και υπερβορικό άλας, παρ. 98, ΓενΔΕΕ T- 410/09 Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall κατά Επιτροπής, σκ. 170-175, T-15/02 BASF κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. II-497, σκ.76-77.

⁷⁷ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3435, σκέψη 312. Για διαφοροποιήσεις στον αριθμό ή στην ταυτότητα των συμμετεχουσών επιχειρήσεων βλ. Απόφαση Ευρ. Επιτροπής COMP/IV/35.691 – Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων, παρ. 134, και C- 189, Dansk Rörindustri κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, σελ. I-5425, σκ. 145.

⁷⁸ Βλ. ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, σκ. 60 και νομολογία στην οποία παραπέμπει. βλ. χαρακτηριστικά ΓενΔΕΕ T-385/06 Aalberts κατά Επιτροπής Συλλ. 2011, σελ. III233, σκ.83-106.

⁷⁹ Βλ. ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, σκ. 60. Για διακριτές τοπικές αγορές βλ. ΓενΔΕΕ T-25/95 κλπ Cimenteries CBR κατά Επιτροπής, σκ. 4122.

⁸⁰ Βλ. ΓενΔΕΕ T-385/06 Aalberts κατά Επιτροπής Συλλ. 2011, σελ. II-1233, σκ.83-106, που έγινε δεκτή στο σημείο αυτό από το ΔΕΕ C-287/11 P, Επιτροπή κατά Aalberts κ.α

⁸¹ Βλ. ΓενΔΕΕ T-259/02 κλπ Raiffeissen Zentralbank Osterreich κ.α. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. II-5169, σελ. 121.

⁸² Βλ. ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, σκ. 62. Βλ. επίσης τις Προτάσεις του Γεν. Εισαγγελέα Κοσμά στην υπόθεση C- 49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, σκ.80.

⁸³ Βλ., σχετικώς, απόφαση του ΔΕΚ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής*, ό.π., σκ. 260. Η απόσταση δε κάποιων μηνών μεταξύ των εκδηλώσεων της συμπράξεως είναι αμελητέα στο πλαίσιο μιας σφαιρικής συμπεριφοράς που εφαρμόζεται επί σειρά ετών.

⁸⁴ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ C-239/11 P, C-489/11 P και C-498/11 P, Siemens, Mitsubishi, Toshiba κατά Επιτροπής, ψηφιακή Συλλογή (Γενική Συλλογή), σκ. 247-248. Βλ., υπό την έννοια αυτή, και απόφαση του

δυνάμενες να αποδείξουν ή να θέσουν υπό αμφισβήτηση τον εν λόγω δεσμό περιστάσεις, όπως το χρονικό διάστημα εφαρμογής, το περιεχόμενο, περιλαμβανομένων των χρησιμοποιηθεισών μεθόδων και, συνακόλουθα, ο σκοπός των διαφόρων επιδίκων ενεργειών. Επομένως, θα ήταν τεχνητή η απόπειρα να υποδιαιρεθεί μια συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από ένα και τον αυτό σκοπό, αναλυόμενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις⁸⁵. Τα στοιχεία και οι περιστάσεις που κρίνονται συναφή εξετάζονται στο σύνολό τους για την εξαγωγή συμπεράσματος^{86,87}.

67. Ως προς τη διαρκή παράβαση, ως προκύπτει από την ενωσιακή νομολογία, η έννοια του συνολικού σχεδίου παρέχει στην αρχή ανταγωνισμού τη δυνατότητα να συναγάγει ότι η διάπραξη παραβάσεως δεν διακόπηκε ακόμη και αν, ως προς συγκεκριμένη περίοδο, η ίδια δεν διαθέτει αποδεικτικά στοιχεία για τη συμμετοχή της συγκεκριμένης επιχειρήσεως στην παράβαση αυτή, υπό τον όρο ότι η εν λόγω επιχείρηση έλαβε μέρος στην παράβαση πριν και μετά την περίοδο αυτή και δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία ή ενδείξεις από τις οποίες προκύπτει ότι η παράβαση διακόπηκε κατά το μέρος που αφορά την εν λόγω επιχείρηση. Στην περίπτωση αυτή, η αρχή ανταγωνισμού δύναται να επιβάλει πρόστιμο για όλη την παραβατική

Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, υποθ. T-101/05 και T-111/05, *BASF και UCB κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2007, σ. II-4949, σκέψεις 179 έως 181. Βλ. και την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 2010, υπόθεση T-446/05, *Amann & Söhne GmbH & Co. KG και Cousin Filterie SAS κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, Συλλ. 2010, σ. II-1255, σκ. 92. Συναφώς, βλ. και την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 24ης Μαρτίου 2011, υπόθεση T-385/06, *Aalberts Industries NV και λοιπών κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, Συλλ. 2011, σ. II-1223, σκ. 88, όπου αναφέρονται επίσης τα εξής: «Πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι η έννοια του ενιαίου σκοπού δεν μπορεί να καθορίζεται μέσω της γενικής αναφοράς στη στρέβλωση του ανταγωνισμού εντός της αφορώσας την παράβαση αγοράς, καθόσον ο επηρεασμός του ανταγωνισμού συνιστά, είτε ως αντικείμενο είτε ως αποτέλεσμα, ένα από τα αρρήκτως μεταξύ τους συνδεδεμένα ουσιώδη στοιχεία κάθε συμπεριφοράς εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Ένας τέτοιος ορισμός της έννοιας του ενιαίου σκοπού θα οδηγούσε στον εν μέρει περιορισμό του περιεχομένου της έννοιας της ενιαίας και αδιάλειπτης παραβάσεως, καθ' ο μέτρο θα είχε ως συνέπεια ότι πολλές σχετικές με κάποιον οικονομικό τομέα συμπεριφορές, απαγορευόμενες από το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, θα έπρεπε να χαρακτηρίζονται συστηματικά ως συστατικά στοιχεία ενιαίας παραβάσεως [...]».

⁸⁵ Βλ. και απόφαση του Πρωτοδικείου της Δεκεμβρίου 1991, *Enichem Anic SpA κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Polypropylene)*, υπόθεση T-6/89, Συλλ. 1991, σ. II-1623, σκ. 204.

⁸⁶ Βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Δεκεμβρίου 2006, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-259/02 έως T-264/02 και T-271/02, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG και λοιπών κατά Επιτροπής*, σκ. 121.

⁸⁷ Για τη σχετική δε, εκτίμηση παρέχεται στην Επιτροπή περιθώριο και διακριτική ευχέρεια εκτιμήσεως, καθώς οι ποικίλες παράμετροι σταθμίζονται διαφορετικά στο πλαίσιο των πραγματικών περιστατικών κάθε επιμέρους υπόθεσης. Υπό το πρίσμα δε, της προαναφερθείσας νομολογίας, για τη διαπίστωση του ενιαίου χαρακτήρα της παράβασης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κάθε παράμετρος, η οποία είναι αντικειμενικά ικανή, στο πλαίσιο των ειδικών συνθηκών της κάθε υπόθεσης, να επιβεβαιώσει ή να θέσει υπό αμφισβήτηση τη στοίχιση διαφόρων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον ίδιο σκοπό, ως συστατικών στοιχείων ενός συνολικού σχεδίου, ήτοι μιας και μόνης παραβάσεως. Βλ. *Faull & Nikpay (Eds.)*, *The EC Law of Competition*, 3rd ed. Oxford, 2014, παρ. 8.462.

περίοδο, περιλαμβανομένου του χρονικού διαστήματος για το οποίο δεν διαθέτει αποδεικτικά στοιχεία για τη συμμετοχή της συγκεκριμένης επιχειρήσεως⁸⁸.

68. Κατ' επιταγήν της αρχής της ασφάλειας δικαίου, ελλείψει αποδεικτικών στοιχείων από τα οποία να προκύπτει άμεσα η διάρκεια παραβάσεως, η αρχή ανταγωνισμού οφείλει τουλάχιστον να προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με περιστατικά τα οποία δεν απέχουν χρονικά μεταξύ τους, ούτως ώστε να μπορεί ευλόγως να συναχθεί ότι η εν λόγω παράβαση συνεχίστηκε αδιαλείπτως μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών⁸⁹. Μολονότι το διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ δύο εκφάνσεων παραβατικής συμπεριφοράς αποτελεί καθοριστικής σημασίας κριτήριο για τη διαπίστωση του διαρκούς χαρακτήρα παραβάσεως, το ζήτημα αν το εν λόγω διάστημα είναι αρκούντως μακρό ώστε να συνιστά διακοπή της παραβάσεως δεν μπορεί να εξετάζεται αφηρημένα. Αντιθέτως, πρέπει να εξετάζεται στο πλαίσιο της λειτουργίας συγκεκριμένης πρακτικής⁹⁰.

69. Εν προκειμένω, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω (βλ. ενότητα «*ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ*») για κάθε μία εμπλεκόμενη εταιρεία, συντρέχουν οι προεκτεθείσες προϋποθέσεις (ιδίως ταύτιση αντικειμένου, προϊόντων, συμμετεχόντων μερών, γεωγραφικής περιοχής και εφαρμοζόμενων μεθόδων) για το χαρακτηρισμό των εξεταζόμενων πρακτικών ως μίας ενιαίας και διαρκούς παράβασης.

XX. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 1 ΠΑΡ. 3 ΤΟΥ Ν. 3959/2011 ΚΑΙ 101 ΠΑΡ. 3 ΣΛΕΕ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

70. Στην παρούσα υπόθεση δεν νοείται ατομική εξαίρεση βάσει των άρθρων 1 παρ. 3 ν.3959/2011 και 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ για τους ακόλουθους ιδίως λόγους:

71. Η εφαρμογή της ατομικής εξαίρεσης, τόσο του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ όσο και του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 3959/2011, υπόκειται σε τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές: (α) η συμφωνία πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής - οικονομικής προόδου, (β) πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει, (γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των

---

⁸⁸ Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου α) της 7.11.2019, υποθ. T-240/17, *Campine NV κ.α κατά Ευρ. Επιτροπής*, σκ. 270 και β) της 16.6.2015 υποθ. T-655/11, *FSL Holdings κ.α κατά Ευρ. Επιτροπής* σκ. 481 η οποία παραπέμπει στην απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 2013, υποθ. T-147/09 και T-148/09, *Trelleborg Industrie και Trelleborg κατά Επιτροπής*, σκ. 87.

⁸⁹ Ο.π. υποθ. T-655/11, *FSL Holdings κ.α κατά Ευρ. Επιτροπής* σκ. 482 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁹⁰ Απόφαση Γεν. Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 2010, υποθ. T-18/05, *IMI κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2010, σ. II-1769, σκ.89.

στόχων αυτών, και (δ) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

72. Κάθε επιχείρηση που επικαλείται το ευεργέτημα της εξαίρεσης, βαρύνεται να αποδείξει, κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο, ότι η επίδικη περίπτωση ικανοποιεί κάποια από τις εξαιρετικές προϋποθέσεις ατομικής απαλλαγής της παρ. 3 των άρθρων 1 ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ⁹¹. Κατά τη σχετική αξιολόγηση, λαμβάνονται υπόψη μόνο τα αντικειμενικά πλεονεκτήματα, πράγμα που σημαίνει ότι η τυχόν επικαλούμενη βελτίωση της αποτελεσματικότητας δεν εκτιμάται με βάση την υποκειμενική άποψη των μερών.

73. Τα άρθρα 1 παρ. 3 ν. 3959/2011 και 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ δεν αποκλείουν a priori ορισμένα είδη συμφωνιών από το πεδίο εφαρμογής τους. Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία και πρακτική, οι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού – όπως εν προκειμένω ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης και ο περιορισμός των παράλληλων εισαγωγών – δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης από τις απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, οι συμφωνίες αυτές κατά κανόνα δεν πληρούν (τουλάχιστον) τις δύο πρώτες προϋποθέσεις της παραγράφου 3 των εν λόγω άρθρων. Δεν δημιουργούν, δηλαδή, αντικειμενικά οικονομικά πλεονεκτήματα, ούτε και προσπορίζουν οφέλη στους καταναλωτές. Επιπλέον, αυτά τα είδη συμφωνιών δεν πληρούν κατά κανόνα το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα, βάσει της τρίτης προϋπόθεσης της παραγράφου 3.⁹²

XXI. ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

XXII. GRAFFITI

XXIII. ΚΥΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΗΣ

74. Εισαγωγικά και ως προς το δίκτυο διανομής της εταιρείας, αναφέρεται ότι το κυριότερο εμπορικό «κανάλι» της είναι [...] ⁹³. Ως προς τις επωνυμίες/μάρκες (brands), η εταιρεία εμπορεύεται πολλά σήματα (brands) όπως SANTORO CORJUSS, KIMMIDOLL, STAR WARS, MINIONS, HELLO KITTY, WARNER BROS, HARRY POTTER.

⁹¹ Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4, καθώς και ενδεικτικά ΔΕφαθ 559/2010, σκ. 18, ΔΕφαθ 2891/2009, σκ. 19, και ΔΕφαθ 1682/2009, σκ. 28 (και στην πάγια ενωσιακή νομολογία που παραπέμπουν).

⁹² Βλ. και Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς (2022/C 248/01), παρ. 180 στ. β'.

⁹³ [...].

75. Από ένα μεγάλο πλήθος ηλεκτρονικών αρχείων που συλλέχθηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο προκύπτει ότι η εμπλεκόμενη προέβη κατά τα έτη 2018-2020 σε καθορισμό τιμής μεταπώλησης των συνεργαζόμενων με εκείνη καταστημάτων λιανικής πώλησης⁹⁴.

76. Συγκεκριμένα, η GRAFFITI, προκειμένου να αποτρέψει την εμφάνιση χαμηλότερων τιμών μεταπώλησης στα καταστήματα λιανικής με τα οποία συνεργαζόταν, κοινοποιούσε στους συνεργάτες λιανοπωλητές κατάλογο με τις τιμές μεταπώλησης, τις οποίες άλλοτε ονόμαζε «προτεινόμενες» και άλλοτε «λιανικές». Εν συνεχεία, παρακολουθούσε τις τιμές μεταπώλησης και απέστειλε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στους λιανοπωλητές με τα οποία τους ζητούσε να συμμορφωθούν με την τιμολογιακή πολιτική της και να μην παρεκκλίνουν από αυτή. Αυτό καταδεικνύεται από τα ακόλουθα, χαρακτηριστικά αναφερόμενα, μηνύματα ηλ. ταχυδρομείου (με την ημερομηνία έκαστου μηνύματος να αναγράφεται σε παρένθεση) από στελέχη της εταιρείας σε λιανοπωλητές και οι απαντήσεις των τελευταίων, στα οποία αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής

- Μήνυμα της GRAFFITI προς στελέχη εντός της εταιρείας, το οποίο κοινοποιείται και σε λιανοπωλητές, [...].
- Μήνυμα από GRAFFITI προς [...]
- Μήνυμα της GRAFFITI προς λιανοπωλητή [...].
- Μήνυμα της GRAFFITI προς λιανοπωλητή [...].
- Μήνυμα της GRAFFITI προς λιανοπωλητή [...].

77. Αρκετά συχνά, ορισμένοι λιανοπωλητές ζητούσαν από την GRAFFITI να ελέγξει ότι και οι άλλοι έμποροι λιανικής επίσης συμμορφώνονταν με τις καθορισμένες τιμές. Αυτό καταδεικνύεται από τα ακόλουθα, ενδεικτικά αναφερόμενα, μηνύματα ηλ. ταχυδρομείου από λιανοπωλητές προς την GRAFFITI, στα οποία αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής:

- Από [...].
- Από [...].
- Στο εν λόγω μήνυμα του λιανοπωλητή η GRAFFITI απαντάει [...].
- Μήνυμα λιανοπωλητή [...].
- Από [...]

Στο εν λόγω μήνυμα του λιανοπωλητή η GRAFFITI απαντάει [...].

Στο ως άνω (αμέσως προηγούμενο) από [...] μήνυμα της GRAFFITI, ο λιανοπωλητής [...] απαντάει [...].

---

⁹⁴ [...].

Στο εν λόγω μήνυμα του λιανοπωλητή η GRAFFITI απαντάει [...].

- Από [...] αποστέλλεται [...].

Στο συγκεκριμένο μήνυμα, η GRAFFITI απαντάει [...].

- Από [...] προς GRAFFITI [...].

Στο εν λόγω μήνυμα η GRAFFITI απαντάει [...].

- Από [...].

Στο εν λόγω μήνυμα η GRAFFITI απαντάει [...].

- Μήνυμα λιανοπωλητή [...] προς GRAFFITI [...] στο οποίο αποστέλλονται στοιχεία από [...].

Συγκεκριμένα, [...].

- Από [...] προς GRAFFITI [...].

Στο εν λόγω μήνυμα η GRAFFITI απαντάει [...].

- Από [...] προς GRAFFITI [...].

Στο εν λόγω μήνυμα η GRAFFITI απαντάει [...].

- Από [...] προς GRAFFITI [...].

Στο εν λόγω μήνυμα η GRAFFITI απαντάει [...].

- Από [...] προς GRAFFITI: [...].

- Από [...] προς GRAFFITI [...], [...].

Στο εν λόγω μήνυμα η GRAFFITI απαντάει [...].

XXIV. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

78. Από τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι η εταιρεία προέβη σε ενιαία και διαρκή, εξ επόψεως εμβέλειας, στόχευσης και χρονικής αλληλουχίας και λόγω της εποχικής φύσης του προϊόντος, πρακτική καθορισμού τιμών μεταπώλησης, στο πλαίσιο κάθετης σύμπραξης με τους διανομείς της στον κλάδο εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών, κατά παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ η οποία διήρκησε από τις **12.07.2018** έως τις **28.08.2020**.

79. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω ενότητα «ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΙΜΩΝ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗΣ (RPM)»), ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, εξ αντικειμένου ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού και θεωρείται από τη φύση του ικανός να επιφέρει αντίκτυπο στη σχετική αγορά, καθώς αμβλύνει τον ανταγωνισμό μεταξύ μεταπωλητών, καταργώντας τον ενδοσηματικό ανταγωνισμό τιμών, ενώ λειτουργεί ως αντικίνητρο για την μείωση των τιμών πώλησης για το συγκεκριμένο

προϊόν. Από τη φύση και το περιεχόμενο των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης των προϊόντων εφαρμόστηκε στην πράξη:

80. Περαιτέρω, ο εν λόγω περιορισμός της δυνατότητας του αγοραστή να καθορίζει τις τιμές πώλησης δεν πληροί τις προϋποθέσεις απαλλαγής βάσει του Κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία ΕΕ 720/2022, δεδομένου ότι συνιστά περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας κατά το άρθρο 4 του Κανονισμού. Πέραν τούτου, δεν πληροί ούτε και τις προϋποθέσεις απαλλαγής που προβλέπονται στον προισχύσαντα κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία κατά ΕΕ 330/2010, για τον ίδιο ως άνω λόγο και επομένως δεν εμπίπτει στα προβλεπόμενα στις μεταβατικές διατάξεις του κανονισμού 720/2022. Εξάλλου, δεν δύναται να τύχει ούτε ατομικής απαλλαγής κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 1 παρ. 3 του ν. 3959/2011 και 101 παρ. 3 της ΣΛΕΕ καθότι δεν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις (βλ. ανωτέρω ενότητα «ΚΑΘΕΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ - ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΕΕ) 330/2010 ΚΑΙ 720/2022»).

XXV. POLO

XXVI. ΚΥΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΗΣ

81. Εισαγωγικά και ως προς το δίκτυο διανομής της εταιρείας, αναφέρεται ότι το κυριότερο εμπορικό «κανάλι» της εταιρείας είναι οι πωλήσεις προϊόντων από την εταιρεία [...] ⁹⁵. Η εταιρεία [...] ⁹⁶ [...]. Ωστόσο [...].

82. Η εταιρεία κοινοποιούσε στους συνεργάτες λιανοπωλητές τιμές τις οποίες άλλοτε ονόμαζε «προτεινόμενες» και άλλοτε «λιανικές». Οι εν λόγω τιμές φρόντιζε να τηρούνται από τους μεταπωλητές, και επεδίωκε, στο πλαίσιο αυτό, να αποτρέψει τους τελευταίους από το να εφαρμόσουν τιμές χαμηλότερες από αυτές που καθόριζε η ίδια. Ειδικότερα, παρακολουθούσε τις τιμές μεταπώλησης στις διάφορες πλατφόρμες και απέστειλε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στους λιανοπωλητές με τα οποία τους ζητούσε να συμμορφωθούν στην τιμολογιακή πολιτική της και να μην παρεκκλίνουν από αυτή και στο πλαίσιο αυτό να διορθώσουν τις χαμηλότερες από τις προτεινόμενες τιμές που εφάρμοζαν. Μάλιστα, τους ζητούσε να προβούν στις σχετικές αλλαγές άμεσα.

⁹⁵ [...]

⁹⁶ Βλ. και την ανωμοτί κατάθεση που ελήφθη από τον [...] κατά τον επιτόπιο έλεγχο της 16.9.2021 στις εγκαταστάσεις της POLO.

83. Σε αρκετές περιπτώσεις και προκειμένου οι λιανοπωλητές να συμμορφωθούν με την τιμολογιακή πολιτική της, η POLO εξαπέλυε απειλές δηλώνοντας ότι σε περίπτωση που δεν προβούν στις υποδειχθείσες αλλαγές δεν θα τους επέτρεπε να παραγγείλουν προϊόντα, ήτοι θα μπλοκάριζε την καρτέλα τους ή ότι δεν θα προέβαινε σε εκτέλεση παραγγελίας που είχε ήδη γίνει καθιστώντας εμφανές ότι τυχόν μη συμμόρφωσή τους επισείει τις προαναφερθείσες κυρώσεις. Περιστασιακά δε ορισμένοι λιανέμποροι απέστειλαν στην POLO πληροφορίες για τις τιμές άλλων μεταπωλητών ζητώντας από την POLO να ελέγξει ότι και οι άλλοι συνεργάτες της επίσης συμμορφώνονταν με τις καθορισμένες τιμές.

84. Τα ανωτέρω καταδεικνύονται από τα ακόλουθα, χαρακτηριστικά αναφερόμενα, μηνύματα ηλ. ταχυδρομείου (με την ημερομηνία εκάστου μηνύματος να αναγράφεται σε παρένθεση) τόσο μεταξύ των στελεχών της εταιρείας, ήτοι μηνύματα εσωτερικής αλληλογραφίας της POLO, όπως και μηνύματα μεταξύ της POLO και λιανοπωλητών.

- Από την POLO [...] προς τον λιανοπωλητή [...].
- Από την POLO προς τον λιανοπωλητή [...].
Στο ανωτέρω email απάντησε ο λιανοπωλητής στις [...] ως ακολούθως [...].
- Από την POLO προς τον λιανοπωλητή [...] προκειμένου να αλλάξουν τις τιμές τους [...].
- Από την POLO προς [...].
- Από την POLO προς [...] με αντικείμενο την προσαρμογή των τιμών λιανικής στο ηλεκτρονικό κατάστημα [...].
Και στα τρία (3) ανωτέρω μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου [...] και [...] επισυνάπτεται το ίδιο κείμενο το οποίο είναι το ακόλουθο:
[...].
Στο εν λόγω μήνυμα ο λιανοπωλητής [...] απάντησε [...].
Αντίστοιχα στο προαναφερθέν μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου απάντησε ο λιανοπωλητής [...] στις [...] ως ακολούθως [...].
Αντίστοιχα, ο λιανοπωλητής [...] απάντησε στο ηλεκτρονικό μήνυμα [...].
Η POLO προώθησε αυθημερόν την ηλεκτρονική αλληλογραφία της με τον λιανοπωλητή [...], στον έτερο λιανοπωλητή της [...] προτρέποντάς τον να [...].
- Από την POLO προς [...].
Ο λιανοπωλητής απάντησε [...], [...].
- Από την POLO προς [...].

- Από την POLO σε λιανέμπορο [...], όπου τον ενημερώνει ότι [...].
- Από την POLO προς [...] ^[97]...[...].
- Από την POLO προς τον λιανοπωλητή [...]. [...] επανέρχεται [...]. Μερικές ημέρες αργότερα απέστειλε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου [...].
- Από την POLO προς τον λιανοπωλητή [...].
- Από την POLO προς [...] σχετικά με [...], στο οποίο ο λιανοπωλητής απαντά [...].
- Από την POLO προς [...]. Ο λιανοπωλητής απάντησε ως ακολούθως την ίδια ημέρα [...].
- Από την POLO προς [...], στο οποίο ο λιανοπωλητής απάντησε [...].
- Από στέλεχος της POLO, στον λιανοπωλητή [...].
- Από στέλεχος της POLO προς τον λιανοπωλητή [...].
Στις [...], απάντησε ο λιανοπωλητής στην POLO ως εξής: [...].
- Από την POLO προς [...].
- Από [...] προς την POLO [...] διαμαρτυρόμενο για τις τιμές άλλων λιανοπωλητών στην πλατφόρμα skroutz [...].
Τα στελέχη της POLO προωθούν μεταξύ τους το προαναφερθέν ηλεκτρονικό και [...] επισημαίνει [...] τα ακόλουθα: [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την POLO, με το οποίο επισυνάπτει printscreens από την ιστοσελίδα [...] με σχολικές τσάντες και τις σχετικές τιμές. [...] προώθησε το μήνυμα [...] και [...] ζήτησε [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] στην POLO [...], με το οποίο ο πρώτος ζητάει να οριστεί ως επίσημος μεταπωλητής στο skroutz και ειδικότερα [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] στην POLO [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] στέλνει μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου [...] στην POLO και ρωτάει ποια είναι [...] και επισυνάπτει σχετικά [...].
- Από τον λιανέμπορο [...] στο τμήμα πωλήσεων της POLO [...] αναφορικά με [...].

---

⁹⁷ [...].

- Από το [...] προς την POLO [...], όπου η υπάλληλος [...] αναφέρει ότι [...], στο οποίο [...] απαντάει την ίδια ημέρα [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την POLO [...] όπου αναφέρει σχετικά [...]. [...] απάντησε ως ακολούθως [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την POLO [...] σχετικά με [...].
[...] προωθεί [...], κοινοποίηση λοιπών στελεχών της POLO, το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του λιανοπωλητή στις [...] με θέμα [...] και σχολιάζει σχετικά [...]. [...] απάντησε ως εξής [...].

XXVII.ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ POLO

- Τα στελέχη της POLO ανταλλάζουν μηνύματα ηλ. ταχυδρομείου [...].
- Το στέλεχος της POLO [...] αναφέρει σχετικά με την εξέλιξη της τιμής των προϊόντων τους στην πλατφόρμα skroutz [...].
- Το στέλεχος της POLO [...] αναφέρει [...].
- [...] (στέλεχος της POLO) αναφέρει σε μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου [...].
- [...] (στέλεχος της POLO) στέλνει σε [...] ιστοσελίδα [...] και [...].
- [...] κοινοποίησε σε συναδέλφους του [...] ότι [...], στο οποίο [...] σημείωσε ότι [...]. [...] προέτρεψε να τηλεφωνήσει και σε έτερο λιανοπωλητή για να συμμορφωθεί και ειδικότερα [...].
- [...] ενημερώνει [...] τους συναδέλφους του σχετικά με [...].
- [...], υπάλληλος της POLO ενημερώνει τους συναδέλφους [...] σχετικά [...].
- [...] έστειλε μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου [...]
- [...] αναφέρει [...]σε μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου ότι [...].
- [...] ενημερώνει [...] ότι [...]. Στο email απαντά [...] σημειώνοντας [...], και ανταπαντά [...]. [...] διευκρινίζει ότι [...].
- [...] αναφέρει [...] σχετικά με τον λιανοπωλητή [...] ότι [...]. Σε αυτό το μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου απαντάει [...] ότι [...]. Τέλος, [...].
- [...], ζητάει να [...]. [...] εγκρίνει το αίτημα [...]

- [...] ενημερώνει [...] ότι [...] και [...]. Σε συνέχεια του τελευταίου μηνύματος [...] ενημερώνει [...] ότι [...]. Σε αυτό το μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου απάντησε ως ακολούθως [...].
- [...] ενημερώνει [...] ότι [...].
- [...] απέστειλε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου [...] στους πωλητές της εταιρείας [...].
- [...] επισυνάπτει ένα αρχείο excel με λίστα πελατών που έχουν λανθασμένη τιμή και επισημαίνει στους πωλητές της εταιρείας [...].
- [...] προτρέπει τους πωλητές [...]. [...] σχολιάζει σχετικά [...]. [...] απάντησε στο προαναφερθέν email [...].
- [...] ανέφερε σε συνεργάτες [...]. [...] απάντησε ότι [...]. Τέλος [...] σημείωσε ότι [...].
- [...] έγραψε [...] σε συνεργάτη [...], στο οποίο απάντησε [...].

XXVIII. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

85. Από τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι η POLO προέβη σε ενιαία και διαρκή, εξ επόψεως εμβέλειας, στόχευσης και χρονικής αλληλουχίας και λόγω της εποχικής φύσης του προϊόντος, πρακτική καθορισμού τιμών μεταπώλησης, στο πλαίσιο κάθετης σύμπραξης με τους διανομείς της στην αγορά εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών και τσαντών μέσης κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, η οποία διήρκησε από τις **24.05.2017** έως τις **06.09.2021**.

86. Ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε ανωτέρω (βλ. ενότητα «ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΙΜΩΝ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗΣ (RPM)»), εξ αντικειμένου ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού και θεωρείται από τη φύση του ικανός να επιφέρει αντίκτυπο στη σχετική αγορά.

87. Περαιτέρω, ο εν λόγω περιορισμός της δυνατότητας του αγοραστή να καθορίζει τις τιμές πώλησης δεν πληροί τις προϋποθέσεις απαλλαγής βάσει του Κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία ΕΕ 720/2022, δεδομένου ότι συνιστά περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας κατά το άρθρο 4 του Κανονισμού. Πέραν τούτου, δεν πληροί ούτε και τις προϋποθέσεις απαλλαγής που προβλέπονται στον προισχύσαντα κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία κατά ΕΕ 330/2010, για τον ίδιο ως άνω λόγο και επομένως δεν εμπίπτει στα προβλεπόμενα στις μεταβατικές διατάξεις του κανονισμού 720/2022. Εξάλλου, δεν δύναται να τύχει ούτε ατομικής απαλλαγής κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 1 παρ. 3 του ν. 3959/2011 και 101 παρ.

3 της ΣΛΕΕ καθότι δεν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις (βλ. ανωτέρω ενότητα «ΚΑΘΕΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ - ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΕΕ) 330/2010 ΚΑΙ 720/2022»).

XXIX. ΓΙΟΒΑΣ Α.Ε.

XXX. ΚΥΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΗΣ

88. Αναφορικά με το δίκτυο διανομής της ΓΙΟΒΑΣ, η εταιρεία [...].

89. Από τα ηλεκτρονικά αρχεία που συλλέχθηκαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο προκύπτει ότι η ερευνώμενη προέβη κατά τα έτη 2016-2021 σε καθορισμό τιμών μεταπώλησης των συνεργαζόμενων με εκείνη καταστημάτων λιανικής πώλησης.

90. Συγκεκριμένα, η ερευνώμενη κοινοποιούσε στους συνεργάτες λιανοπωλητές κατάλογο με τις τιμές μεταπώλησης τις οποίες μάλιστα, ορισμένες φορές ονόμαζε «προτεινόμενες τιμές». Οι εν λόγω τιμές φρόντιζε να τηρούνται από τους μεταπωλητές, και στο πλαίσιο αυτό απέτρεπε τους τελευταίους από το να εφαρμόσουν τιμές χαμηλότερες από αυτές που καθόριζε η ίδια. Σε κάποιες περιπτώσεις ζητούσε να ελέγξει τις τιμές λιανικής πριν αυτές αναρτηθούν στο ηλεκτρονικό κατάστημα του λιανοπωλητή και επέτρεπε ανάρτηση των προϊόντων μόνο εφόσον οι τιμές ήταν ίδιες με τις προτεινόμενες, ενώ σε άλλες περιπτώσεις παρακολουθούσε τις αναρτημένες τιμές μεταπώλησης και απέστειλε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στους λιανοπωλητές με τα οποία τους ζητούσε να συμμορφωθούν στην τιμολογιακή πολιτική της και να μην παρεκκλίνουν από αυτή. Μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις η ΓΙΟΒΑΣ ζητούσε οι τιμές να τηρούνται «στο ακέραιο», ενημέρωνε τους λιανοπωλητές ότι δεν θα δείξει άλλη ανοχή αν δεν προσαρμόσουν τις τιμές ενώ παράλληλα τους ζητούσε να προχωρήσουν στην διόρθωση το συντομότερο δυνατό Αυτό καταδεικνύεται από τα ακόλουθα, χαρακτηριστικά αναφερόμενα, μηνύματα ηλ. ταχυδρομείου (με την ημερομηνία έκαστου μηνύματος να αναγράφεται σε παρένθεση) είτε από την ΓΙΟΒΑΣ προς λιανοπωλητές είτε μεταξύ στελεχών της ΓΙΟΒΑΣ, στα οποία αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής:

- ο Μεταξύ στελεχών της ΓΙΟΒΑΣ [...].
- ο Μεταξύ στελεχών της ΓΙΟΒΑΣ [...] «αποστολή μηνύματος ηλ. ταχυδρομείου με τίτλο: [...] και επισυναπτόμενο αρχείο excel με τίτλο: [...] το οποίο εμπεριέχει τις εξής στήλες: [...].
- ο Μεταξύ στελεχών της ΓΙΟΒΑΣ [...] και σε συνέχεια αυτού αποστέλλεται το ακόλουθο [...].
- ο Μεταξύ στελεχών της ΓΙΟΒΑΣ [...], στο οποίο απάντησε έτερο στέλεχος της εταιρείας [...].

- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...]. Στο εν λόγω μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου επισυνάπτεται αρχείο excel με επικεφαλίδα [...] με την προτεινόμενη τιμή, τη διαφορετική τιμή, το ακριβές ύψος της διαφοράς και τα σχετικά links στο skroutz, όπου παρατηρήθηκαν οι εν λόγω διαφορές. Οι διαφορές κυμαίνονται από [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...]. Στο οποίο ο λιανοπωλητής απάντησε [...], με επισυναπτόμενο πίνακα excel με διαφορές στις τιμές λιανικής που κυμαίνονται από [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την ΓΙΟΒΑΣ [...].
- Μεταξύ στελεχών της ΓΙΟΒΑΣ [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...] με τίτλο: [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...].
- Από την [...] προς την ΓΙΟΒΑΣ [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...] και σε συνέχεια αυτού και έτερο μήνυμα από [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...] με τίτλο [...]. Στο εν λόγω μήνυμα περιλαμβάνεται [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...] στο οποίο [...] απαντά [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...]. Σε αυτό επισυνάπτεται [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την ΓΙΟΒΑΣ [...] για να λάβει την απάντηση από [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την ΓΙΟΒΑΣ [...], σε απάντηση στο οποίο η ΓΙΟΒΑΣ στέλνει μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την ΓΙΟΒΑΣ [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...], σε απάντηση σε μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...]. Ακολούθως [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς λιανοπωλητή [...] και [...].

- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς λιανοπωλητή [...], στο οποίο ο λιανοπωλητής απαντάει [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς τον λιανοπωλητή [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την ΓΙΟΒΑΣ [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...]. Η ΓΙΟΒΑΣ απάντησε [...]. Σε συνέχεια του προηγούμενου μηνύματός [...] έστειλε το εξής μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου στην GIOVAS[...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς στελέχη εντός της εταιρείας και ιδιαίτερη κοινοποίηση σε [...] πελάτες-λιανοπωλητές [...], το οποίο ακολουθείται από το εξής μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου [...] προς στελέχη εντός της εταιρείας και ιδιαίτερη κοινοποίηση σε [...] πελάτες-λιανοπωλητές: [...], για να λάβει την εξής απάντηση από [...], ενώ στο μήνυμα αυτό απαντάει και [...]. Τα εν λόγω δύο αρχικά μηνύματα της ΓΙΟΒΑΣ προωθούνται [...] με συνημμένο, μεταξύ άλλων, [...]. Στο δε πρώτο από τα δύο μηνύματα απαντάει [...] και στέλνει το εξής μήνυμα προς [...], μήνυμα το οποίο εν συνεχεία προωθείται μεταξύ στελεχών της GIOVAS την ίδια ημερομηνία.
- [...] την ΓΙΟΒΑΣ προς [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...].
- Από τον λιανοπωλητή [...] προς την ΓΙΟΒΑΣ [...] και απάντηση της GIOVAS [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...]. Το δε συνημμένο e-mail έχει ημερομηνία [...], αναφέρει ότι [...] και περιλαμβάνει [...].
- Από την ΓΙΟΒΑΣ προς [...], Επισυνάπτεται email [...] το οποίο αναφέρει: [...] καθώς και mail [...] το οποίο αναφέρει: [...].

XXXI. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

91. Από τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι η εταιρεία προέβη σε ενιαία και διαρκή, εξ επόψεως εμβέλειας, στόχευσης και χρονικής αλληλουχίας και λόγω της εποχικής φύσης του προϊόντος, πρακτική καθορισμού τιμών μεταπώλησης, στο πλαίσιο κάθετης σύμπραξης με τους διανομείς της στον κλάδο εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών, κατά παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ η οποία διήρκησε από τις **11.06.2016** έως τις **12.08.2021**.

92. Ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε ανωτέρω (βλ. ενότητα «ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΙΜΩΝ ΜΕΤΑΠΩΛΗΣΗΣ (RPM)»), εξ αντικειμένου ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού και θεωρείται από τη φύση του ικανός να επιφέρει αντίκτυπο στη σχετική αγορά.

93. Περαιτέρω, ο εν λόγω περιορισμός της δυνατότητας του αγοραστή να καθορίζει τις τιμές πώλησης δεν πληροί τις προϋποθέσεις απαλλαγής βάσει του Κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία ΕΕ 720/2022, δεδομένου ότι συνιστά περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας κατά το άρθρο 4 του Κανονισμού. Πέραν τούτου, δεν πληροί ούτε και τις προϋποθέσεις απαλλαγής που προβλέπονται στον προισχύσαντα κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία κατά ΕΕ 330/2010, για τον ίδιο ως άνω λόγο και επομένως δεν εμπίπτει στα προβλεπόμενα στις μεταβατικές διατάξεις του κανονισμού 720/2022. Εξάλλου, δεν δύναται να τύχει ούτε ατομικής απαλλαγής κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 1 παρ. 3 του ν. 3959/2011 και 101 παρ. 3 της ΣΛΕΕ καθότι δεν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις (βλ. ανωτέρω ενότητα «ΚΑΘΕΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ - ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ (ΕΕ) 330/2010 ΚΑΙ 720/2022»).

XXXII. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

XXXIII. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ- ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

94. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011, ως τροποποιήθηκε και ισχύει, εφόσον η ΕΑ μετά από σχετική έρευνα διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ίδιου νόμου, μπορεί με απόφασή της να υποχρεώσει τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση να παύσουν αυτή και να την παραλείπουν στο μέλλον ή/και να τους επιβάλει πρόστιμο κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 25B. Κατά την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 25 Β παρ.1 του ν. 3959/2011, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο⁹⁸.

95. Σύμφωνα με το άρθρο 25B παρ. 1α του ν. 3959/2011, για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης και το είδος της συμμετοχής της συγκεκριμένης επιχείρησης στην παράβαση. Εφόσον είναι δυνατόν

---

⁹⁸ Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003, άρθρο 5 αναφορικά με τις εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών-μελών για την επιβολή προστίμων, καθώς και άρθρο 23 αναφορικά με τις αντίστοιχες εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

να υπολογιστεί το ύψος του οικονομικού οφέλους της επιχείρησης από την παράβαση, το ύψος του επιβαλλόμενου προστίμου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από αυτό, ακόμα και αν υπερβαίνει το ποσοστό που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο. Η διατύπωση της συγκεκριμένης διάταξης είναι ίδια με την προηγούμενη του άρθρου 25 παρ. 2 υπό στ. α του ν. 3959/2011.

96. Η ΕΑ έχει την αρμοδιότητα επιβολής κυρώσεων για αντι-ανταγωνιστικές αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 περ. α) και δ) του ν. 3959/2011, ως ισχύει⁹⁹. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου, καθώς και βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά το χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις¹⁰⁰.

97. Σύμφωνα με την από 13.7.2022 Ανακοίνωσή της¹⁰¹ αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, η ΕΑ «... πρώτον, καθορίζει το βασικό ποσό προστίμου για κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα, τη διάρκεια, τη γεωγραφική έκταση της παράβασης, καθώς και τη διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση έκαστου εμπλεκόμενου μέρους. - δεύτερον, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, αναπροσαρμόζει (προσαυξάνει ή μειώνει) το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις.»¹⁰².

98. Ειδικότερα το βασικό ποσό του προστίμου, κριτήρια καθορισμού του οποίου αποτελούν η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης, προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες στις αγορές με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση, άμεσα ή έμμεσα, βάσει των ανωτέρω κριτηρίων και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά¹⁰³.

99. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης, η ΕΑ λαμβάνει υπόψη ιδίως το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης στην παράβαση, το

---

⁹⁹ Βλ. και απόφαση ΔΕΕ, C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής* Συλλ. 2011 σ. I-02239 όπου στην σκ.54 αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «...η νομική βάση με την οποία παρέχεται στο θεσμικό όργανο της Ένωσης η εξουσία εκδόσεως πράξεως πρέπει να ισχύει κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως αυτής».

¹⁰⁰ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής*, σκ. 67-71.

¹⁰¹ Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει των άρθρων 25 και 25B του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, εφεξής «Ανακοίνωση για τα πρόστιμα».

¹⁰² Ο.π., παρ. 5.

¹⁰³ Ο.π., παρ. 6.

οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκόμισουν οι παραβάτες, την οικονομική δύναμη ης/των επιχειρήσεων που παραβιάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς¹⁰⁴.

100. Για να υπολογισθεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται η περίοδος ύπαρξης της σύμπραξης, ήτοι η περίοδος από την ημερομηνία σύναψής της μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε να ισχύει¹⁰⁵. Η παράβαση διαρκεί όσο εξακολουθεί να υφίσταται ο περιορισμός του ανταγωνισμού που προκύπτει από τη συγκεκριμένη συμπεριφορά¹⁰⁶. Προκειμένου να αποδείξει μία συμμετέχουσα στη σύμπραξη ότι έθεσε τέρμα στη συμμετοχή της πρέπει να παρέχει επαρκείς αποδείξεις περί απόσυρσης ή αποστασιοποίησης ή έστω περί καταγγελίας της παράνομης συμπεριφοράς¹⁰⁷.

101. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται ή να μειώνεται αναλόγως εάν συντρέχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις αντίστοιχα¹⁰⁸. Το τελικό ποσό του προστίμου, το οποίο προκύπτει κατόπιν της προσαύξησης ή της μείωσης του βασικού ποσού του προστίμου, δεν μπορεί να υπερβαίνει το προαναφερόμενο ποσοστό του 10% του συνολικού κύκλου εργασιών που ορίζει το άρθρο 25B του ν. 3959/2011.

102. Η ΕΑ δύναται να αποκλίνει από τη μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπεται στην από 13.07.2022 Ανακοίνωσή της, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν¹⁰⁹. Συναφώς, είναι επιτρεπτός ο κατ' αυτοδέσμευση της Διοίκησης προσδιορισμός από αυτήν των κριτηρίων που σκοπεύει να εφαρμόσει στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της εξουσίας. Στην ΕΑ εναπόκειται να ακολουθήσει τη μέθοδο υπολογισμού του ύψους του προστίμου με την οποία αυτοδεσμεύτηκε, ενώ επιτρέπεται η απόκλιση από τα ούτως τεθέντα κριτήρια λόγω συντρεχουσών ιδιαίτερων περιστάσεων σε συγκεκριμένη περίπτωση (είτε επί το αυστηρότερο είτε επί το ηπιότερο), απόκλιση ωστόσο που θα πρέπει να δικαιολογείται ειδικώς¹¹⁰.

---

¹⁰⁴ Ο.π., παρ. 10.

¹⁰⁵ Βλ. απόφαση ΠΕΚ της 27.07.2005, T-49 έως T-51/02, Brasserie nationale κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 185.

¹⁰⁶ ΔΕΕ C-450/19, Kilpailu- ja kulttajavirasto, σκ. 34.

¹⁰⁷ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ της 29.11.2005, T-62/02, Union Pigments κατά Επιτροπής, σκ. 42, και την απόφαση της Ε.Επ. της 20.12.2001, υπόθεση COMP/E-1/36.212 (αυτογραφικό χαρτί), σκ. 261.

¹⁰⁸ Βλ. Ανακοίνωση για τα πρόστιμα, 14-15.

¹⁰⁹ Ο.π., παρ. 19-21, 23.

¹¹⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΑ 2265/2010, σκ. 46, ΔΕΑ 559/2010, σκ. 26, ΔΕΑ 2891/2009, σκ. 29, όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία, καθώς επίσης και υπ' αριθ. 563/2013 απόφαση ΕΑ, σκ. 372 επ.

103. Η ΕΑ έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά νόμο ανώτατου ορίου) κατά τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το αποτρεπτικό του αποτέλεσμα¹¹¹. Πράγματι η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η εκάστοτε Αρχή Ανταγωνισμού μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής¹¹². Συναφώς, η ανάγκη εξασφάλισης του αρκούντως αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου επιβάλλει την κατάλληλη προσαρμογή του ύψους του, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο επιδιωκόμενος αντίκτυπος στην επιχείρηση στην οποία επιβάλλεται, τούτο δε προκειμένου το πρόστιμο να μην είναι αμελητέο ή υπερβολικά υψηλό, ιδίως σε σχέση με την οικονομική δυνατότητά της, σύμφωνα με τις επιταγές αφενός της εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του προστίμου και αφετέρου της αρχής της αναλογικότητας¹¹³.

104. Τέλος, η ΕΑ με την έκδοση απόφασης για τη διευθέτηση της διαφοράς κατ' απλοποιημένη διαδικασία μειώνει κατά 15% το ύψος του προστίμου που θα επέβαλε σε περίπτωση μη διευθέτησης, σύμφωνα με το άρθρο 25B του ν. 3959/2011, την απόφαση 790/2022 και την προαναφερόμενη από 13.07.2022 Ανακοίνωσή της¹¹⁴.

XXXIV. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

XXXV. GRAFFITI

XXXVI. Ο προσδιορισμός της βάσης του προστίμου

105. Στην παρούσα υπόθεση, ως βάση για τον υπολογισμό του προτεινόμενου προστίμου ως προς την παράβαση της εταιρείας, λαμβάνεται υπόψη ο κύκλος εργασιών που πραγματοποίησε η εμπλεκόμενη στις σχετικές αγορές εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών στην ελληνική επικράτεια κατ' έτος και για όλη τη χρονική περίοδο συμμετοχής της στη διαπιστούμενη παράβαση. Συνεπώς, η βάση υπολογισμού του προστίμου σε ευρώ έχει ως εξής:

---

¹¹¹ Βλ. Ανακοίνωση για τα πρόστιμα παρ. 2 καθώς και υπ' αριθ. 563/2013 απόφαση ΕΑ, σκ. 332, υποσ. 607 με παραπομπή σε εθνική και ενωσιακή νομολογία.

¹¹² Βλ. υπ' αριθ. 563/2013 απόφαση ΕΑ, σκ. 332, υποσ. 608 με παραπομπή σε ενωσιακή νομολογία.

¹¹³ Βλ. ΓενΔΕΕ της 12.12.2012, T-352/09, Novácke chemické závody a.s. κατά Επιτροπής, σκ. 46 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

¹¹⁴ Βλ. υπ' αριθ. 790/2022 απόφαση ΕΑ, παρ. 3 και 43.

Πίνακας 1: Βάση υπολογισμού του προστίμου για την GRAFFITI

GRAFFITI	Κύκλοι εργασιών σχετικής αγοράς	Βάση υπολογισμού προστίμου
Έτη 2018-2020 ¹¹⁵	[...]	[...]

XXXVII. Εφαρμογή των κριτηρίων για τον καθορισμό του προστίμου

106. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, συνεκτιμώνται μια σειρά από παράγοντες που σχετίζονται, πρωτίστως, με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα:

XXXVIII. Σοβαρότητα των παραβάσεων

107. Η εταιρεία προέβη σε καθορισμό τιμών μεταπώλησης στα καταστήματα λιανικής πώλησης με τα οποία συνεργάζεται. Μέσω των πρακτικών της η καταγγελλόμενη περιόρισε την δυνατότητα των λιανοπωλητών της να καθορίζουν ανεξάρτητα την τιμή πώλησης των υπο εξέταση σχολικών ειδών, πρακτική που περιλαμβάνεται στους ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την κείμενη νομοθεσία και νομολογία. Επιπλέον η εταιρεία που απέκλιναν από τις προκαθορισμένες τιμές προκειμένου να τους αναγκάσει να συμμορφωθούν με τις καθορισμένες από αυτήν τιμές. Ως προς τον αντίκτυπο στην αγορά, επισημαίνεται ότι ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης ως εξ αντικειμένου ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού θεωρείται από τη φύση του ως ικανός να επιφέρει αντίκτυπο στη σχετική αγορά, καθώς αμβλύνει τον ανταγωνισμό μεταξύ μεταπωλητών, καταργώντας τον ενδοσηματικό ανταγωνισμό τιμών, ενώ λειτουργεί ως αντικίνητρο για την μείωση των τιμών πώλησης για το συγκεκριμένο προϊόν. Επιπλέον εκτιμάται ότι αναπτύχθηκαν αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα, καθώς η πρακτική καθορισμού τιμών εφαρμόστηκε στην πράξη, γεγονός που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό του προστίμου, καθώς μεταξύ άλλων η εταιρεία έλαβε μέτρα για τον εντοπισμό διανομέων που εφαρμόζουν διαφορετικές τιμές¹¹⁶.

108. Η GRAFFITI είναι μεταξύ των μεγάλων εταιριών που δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά. Εξάλλου, ως αντιπρόσωπος διαφόρων αναγνωρισμένων σημάτων σχολικών ειδών

¹¹⁵ Για τα έτη έναρξης και λήξης της παράβασης, υπολογίζονται μόνο οι αντίστοιχοι μήνες παράβασης επί του ετήσιου κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η εταιρεία στη σχετική αγορά. Βλ. σχετικά Ανακοίνωση για τα πρόστιμα παρ. 10.

¹¹⁶ [...].

Σε κάθε περίπτωση, η εταιρεία ανεπιφύλακτα αποδέχεται ότι ο βαθμός υπαιτιότητάς της δεν επηρεάζει ούτε την κατάγνωση παραβάσεως, ούτε την επιβολή προστίμου, ούτε κατ' αρχήν το ύψος αυτού, δεδομένου ότι το τελευταίο καθορίζεται με βάση την σοβαρότητα και την διάρκεια της παραβάσεως. Συναφώς, η εταιρεία αναγνωρίζει ότι για την θεμελίωση της ευθύνης της αρκεί να διαπιστώνεται οιασδήποτε μορφής υπαιτιότητα.

(όπως Santoro's Gorjuss, Hello Kitty, Kimmidoll, Star wars, Minions, Disney Process και Harry Potter), η εταιρεία διέθετε μεγαλύτερη ισχύ έναντι των λιανοπωλητών-μελών του δικτύου της, γεγονός που της επέτρεπε να επιβάλλει την πολιτική της ως προς την τιμή πώλησης καθώς και τα μέσα πίεσης για να εξασφαλίσει την εφαρμογή τους από μέρους των διανομέων της. Κατά συνέπεια ενδείκνυται η επιβολή τυχόν προστίμου μόνο στην εταιρεία GRAFFITI και όχι στα λοιπά μέλη του δικτύου¹¹⁷. Η παράβαση αφορά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, καταλαμβάνοντας συνεπώς σημαντική γεωγραφική έκταση. Τέλος, από τα στοιχεία του φακέλου δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί το εύρος του οικονομικού οφέλους που αποκόμισε ή επιδίωξε να αποκομίσει η εμπλεκόμενη επιχείρηση.

XXXIX. Διάρκεια των παραβάσεων

109. Για να υπολογιστεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται η περίοδος ύπαρξης αυτής. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στην ενότητα «ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ», η διάρκεια της παράβασης της GRAFFITI άρχεται στις **12.07.2018** και λήγει στις **28.08.2020**.

XL. Υπολογισμός του προστίμου

XLI. Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

110. Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης και τα προεκτεθέντα κριτήρια το βασικό ποσοστό προστίμου για τη διαπιστωθείσα κατά τα ανωτέρω παράβαση προσδιορίζεται σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 2: Βασικό ποσό προστίμου για την GRAFFITI

Εταιρεία	Βάση υπολογισμού προστίμου	Ποσοστό προστίμου	Βασικό ποσό προστίμου
GRAFFITI	[...]	[...]	[...]

XLII. Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

111. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο δεν υπερβαίνει το ανώτατο κατά νόμο όριο (10% του συνολικού κύκλου εργασιών της χρήσης πριν την έκδοση της απόφασης, ήτοι του 2021), οπότε το βασικό ποσό προστίμου δεν μεταβάλλεται.

¹¹⁷ Βλ. αντίστοιχη πρακτική Ευρ. Επιτροπής και άλλων ΕΑΑ: βλ. αποφάσεις ΕΕ στις υποθέσεις ΑΤ. 40181, ΑΤ. 40182, ΑΤ. 40428, ΑΤ. 40465 και ΑΤ. 40469 αναφορικά με καθορισμό τιμών μεταπώλησης των διαδικτυακών καταστημάτων για προϊόντα με σήμα GUESS, PHILIPS, PIONEER, ASUS κλπ. Βλ. επίσης αποφάσεις της Βρετανικής ΑΑ (CMA) της 16.5.2016 αναφορικά με πρακτικές διαδικτυακού RPM στον κλάδο των αξεσουάρ μάνιου (υπόθεση CE 9857/14) και της γαλλικής ΑΑ (FCA) της 22.7.2021 (υπόθεση 21-D-20) αναφορικά με πρακτικές RPM στον κλάδο των διαδικτυακών πωλήσεων οπτικών

XLIII. Κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου

112. Κρίνεται σκόπιμη η αναπροσαρμογή επί το ηπιότερον του επιμετρηθέντος προστίμου κατά [...] λόγω της οικονομικής κρίσης, η οποία επηρέασε την ελληνική οικονομία συνολικά και την εταιρεία ειδικότερα, τουλάχιστον καθ'όλη την διάρκεια της διαπιστούμενης παράβασης¹¹⁸. Συνεπώς μετά την κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου επί το ηπιότερον κατά τα ανωτέρω, το ύψος του προστίμου διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 3: Ποσό προστίμου για την GRAFFITI μετά την κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου

Εταιρεία	Βασικό ποσό προστίμου	Ποσοστό κατ' εξαίρεση μείωσης	Ποσό προστίμου μετά την κατ' εξαίρεση μείωση
GRAFFITI	[...]	[...]	[...]

XLIV. Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

113. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της παρούσας Εισηγήσης Διευθέτησης η εμπλεκόμενη επιβεβαιώσει με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε¹¹⁹, προτείνεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας¹²⁰. Ως εκ τούτου, το τελικό προτεινόμενο πρόστιμο διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 4: Τελικό ποσό προστίμου για την GRAFFITI μετά τη μείωση κατ' εφαρμογή της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών

Εταιρεία	Ποσό προστίμου μετά την κατ' εξαίρεση μείωση	Ποσοστό μείωσης λόγω διευθέτησης	Τελικό ποσό προστίμου μετά τη μείωση λόγω διευθέτησης
GRAFFITI	[...]	15%	36.864

XLV. POLO

XLVI. Ο προσδιορισμός της βάσης του προστίμου

114. Στην παρούσα υπόθεση, ως βάση για τον υπολογισμό του προτεινόμενου προστίμου ως προς την παράβαση της εταιρείας, λαμβάνεται υπόψη ο κύκλος εργασιών που πραγματοποίησε η εμπλεκόμενη στη σχετική αγορά εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας

¹¹⁸ Η εταιρεία προσκόμισε οικονομικά στοιχεία που καταδεικνύουν ότι ο κύκλος εργασιών της την περίοδο της παραβατικής συμπεριφοράς [...]. [...].

¹¹⁹ Βλ. σχετικά την ενότητα «ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ», παρ. 25, υποσ. 31 της παρούσας.

¹²⁰ Βλ. και την υπ' αριθ. 790/2022 απόφαση ΕΑ, παρ. 37.

σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού, κασετινών και τσαντών μέσης στην ελληνική επικράτεια κατ' έτος και για όλη τη χρονική περίοδο συμμετοχής της στη διαπιστούμενη παράβαση. Συνεπώς, η βάση υπολογισμού του προστίμου σε ευρώ έχει ως εξής:

Πίνακας 5: Βάση υπολογισμού του προστίμου για την POLO

POLO	Κύκλοι εργασιών στην σχετική αγορά ¹²¹	Βάση υπολογισμού προστίμου
Έτη 2017-2021 ¹²²	[...]	[...]

XLVII. Εφαρμογή των κριτηρίων για τον καθορισμό του προστίμου

115. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, συνεκτιμώνται μια σειρά από παράγοντες που σχετίζονται, πρωτίστως, με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα:

XLVIII. Σοβαρότητα των παραβάσεων

116. Η εταιρεία προέβη σε καθορισμό τιμών μεταπώλησης στα καταστήματα λιανικής πώλησης με τα οποία συνεργάζεται. Μέσω των πρακτικών της η καταγγελλόμενη περιόρισε την δυνατότητα των λιανοπωλητών της να καθορίζουν ανεξάρτητα την τιμή πώλησης των υπο εξέταση σχολικών ειδών, πρακτική που περιλαμβάνεται στους ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την κείμενη νομοθεσία και νομολογία. Επιπλέον η καταγγελλόμενη είχε εφαρμόσει σύστημα παρακολούθησης των τιμών μεταπώλησης, εντοπισμού και όχλησης λιανοπωλητών που απέκλιναν από τις προκαθορισμένες τιμές, καθώς και σύστημα επιβολής ποινών για όσους συνεργάτες τη δεν συμμορφώνονταν με την τιμολογιακή πολιτική της, τερματίζοντας αρκετές φορές την συνεργασία μαζί τους. Ως προς τον αντίκτυπο στην αγορά, επισημαίνεται ότι ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης ως εξ αντικείμενου ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού θεωρείται από τη φύση του ως ικανός να επιφέρει αντίκτυπο στη σχετική αγορά, καθώς αμβλύνει τον ανταγωνισμό μεταξύ μεταπωλητών, καταργώντας τον ενδοσηματικό ανταγωνισμό τιμών, ενώ λειτουργεί ως αντικίνητρο για την μείωση των τιμών πώλησης για το συγκεκριμένο προϊόν. Επιπλέον εκτιμάται ότι αναπτύχθηκαν αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα, καθώς η πρακτική καθορισμού τιμών εφαρμόστηκε στην πράξη, γεγονός που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό του προστίμου, καθώς μεταξύ άλλων η εταιρεία έλαβε μέτρα για τον

¹²¹ Κλάδος εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού, κασετινών και τσαντών μέσης.

¹²² Για τα έτη έναρξης και λήξης της παράβασης, υπολογίζονται μόνο οι αντίστοιχοι μήνες παράβασης επί του ετήσιου κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η εταιρεία στη σχετική αγορά. Βλ. σχετικά Ανακοίνωση για τα πρόστιμα παρ. 10.

εντοπισμό διανομέων που εφαρμόζουν διαφορετικές τιμές και τους επέβαλε ποινές αποκλεισμού προμήθειας.

117. Η POLO είναι μεταξύ των σημαντικότερων εταιριών που δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά με πολύχρονη παρουσία. Η εταιρεία διαθέτει μεγαλύτερη ισχύ έναντι των λιανοπωλητών-μελών του δικτύου της, γεγονός που της επέτρεπε να επιβάλλει την πολιτική της ως προς την τιμή πώλησης καθώς και τα μέσα πίεσης για να εξασφαλίσει την εφαρμογή τους από μέρους των διανομέων της¹²³, ακόμα και σε περιπτώσεις μεγάλων αλυσίδων πολυκαταστημάτων όπως το [...] και [...]. Κατά συνέπεια ενδείκνυται η επιβολή τυχόν προστίμου μόνο στην εταιρεία POLO και όχι στα λοιπά μέλη του δικτύου. Η παράβαση αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, καταλαμβάνοντας συνεπώς σημαντική γεωγραφική έκταση. Τέλος, από τα στοιχεία του φακέλου δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί το εύρος του οικονομικού οφέλους που αποκόμισε ή επιδίωξε να αποκομίσει η εμπλεκόμενη επιχείρηση.

XLIX. Διάρκεια των παραβάσεων

118. Για να υπολογιστεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται η περίοδος ύπαρξης αυτής. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στην ενότητα «ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ» η διάρκεια της παράβασης της άρχεται στις **24.05.2017** και λήγει στις **06.09.2021**.

L. Υπολογισμός του προστίμου

LI. Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

119. Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης και τα προεκτεθέντα κριτήρια το βασικό ποσοστό προστίμου για τη διαπιστωθείσα κατά τα ανωτέρω παράβαση προσδιορίζεται σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 6: Βασικό ποσό προστίμου για την POLO

Εταιρεία	Βάση υπολογισμού προστίμου	Ποσοστό προστίμου	Βασικό ποσό προστίμου
POLO	[...]	[...]	[...]

LII. Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

120. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο δεν υπερβαίνει το ανώτατο κατά νόμο όριο (10% του συνολικού κύκλου εργασιών της χρήσης πριν την έκδοση της απόφασης, ήτοι του 2021), οπότε το βασικό ποσό προστίμου δεν μεταβάλλεται.

¹²³ Βλ. παρ. 81 επ. της παρούσας.

LIII. Κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου

121. Κρίνεται σκόπιμη η αναπροσαρμογή επί το ηπιότερον του επιμετρηθέντος προστίμου κατά [...] λόγω της οικονομικής και υγειονομικής κρίσης covid, η οποία επηρέασε την ελληνική οικονομία συνολικά και την εταιρεία ειδικότερα, τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια της διαπιστούμενης παράβασης¹²⁴. Συνεπώς μετά την κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου επί το ηπιότερον κατά τα ανωτέρω, το ύψος του προστίμου διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 7: Ποσό προστίμου για την POLO μετά την κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου

Εταιρεία	Βασικό ποσό προστίμου	Ποσοστό κατ' εξαίρεση μείωσης	Ποσό προστίμου μετά την κατ' εξαίρεση μείωση
POLO	[...]	[...]	[...]

LIV. Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

122. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της παρούσας Εισήγησης Διευθέτησης η εμπλεκόμενη επιβεβαιώσει με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε¹²⁵, προτείνεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας¹²⁶. Ως εκ τούτου, το τελικό προτεινόμενο πρόστιμο διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 8: Τελικό ποσό προστίμου για την POLO μετά τη μείωση κατ' εφαρμογή της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών

Εταιρεία	Βασικό ποσό προστίμου	Ποσοστό μείωσης λόγω διευθέτησης	Τελικό ποσό προστίμου μετά τη μείωση λόγω διευθέτησης
POLO	[...]	15%	254.246

LV. ΓΙΟΒΑΣ

LVI. Ο προσδιορισμός της βάσης του προστίμου

123. Στην παρούσα υπόθεση, ως βάση για τον υπολογισμό του προτεινόμενου προστίμου ως προς την παράβαση της εταιρείας, λαμβάνεται υπόψη ο κύκλος εργασιών που πραγματοποίησε η εμπλεκόμενη στη σχετική αγορά εισαγωγής/κατασκευής, χονδρικής και

¹²⁴ Η εταιρεία κατά την διάρκεια των συναντήσεων και στην ΔΔΔ ανέφερε ότι επλήγη ιδιαίτερα από την οικονομική κρίση λαμβανομένης υπόψη και της συγκυρίας της πανδημίας και της μη λειτουργίας των σχολείων για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, γεγονός που αποτυπώθηκε στην μείωση του κύκλου εργασιών της [...] το 2020 σε σχέση με το 2019. [...] Επιπλέον, προσκόμισε το από [...] μήνυμα ηλ. ταχυδρομείου που έστειλε [...].

¹²⁵ Βλ. σχετικά την ενότητα «ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ», παρ. 25, υποσ. 31 της παρούσας.

¹²⁶ Βλ. και την υπ' αριθ. 790/2022 απόφαση ΕΑ, παρ. 37.

λιανικής εμπορίας σχολικών τσαντών, σχολικών τσαντών φαγητού και κασετινών στην ελληνική επικράτεια κατ' έτος και για όλη τη χρονική περίοδο συμμετοχής της στη διαπιστούμενη παράβαση. Συνεπώς, η βάση υπολογισμού του προστίμου σε ευρώ έχει ως εξής:

Πίνακας 9: Βάση υπολογισμού του προστίμου για την ΓΙΟΒΑΣ

ΓΙΟΒΑΣ	Κύκλοι εργασιών στη σχετική αγορά	Βάση υπολογισμού προστίμου
Έτη 2016-2021 ¹²⁷	[...]	[...]

LVII. Εφαρμογή των κριτηρίων για τον καθορισμό του προστίμου

124. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, συνεκτιμώνται μια σειρά από παράγοντες που σχετίζονται, πρωτίστως, με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα:

LVIII. Σοβαρότητα των παραβάσεων

125. Η εταιρεία προέβη σε καθορισμό τιμών μεταπώλησης στα καταστήματα λιανικής πώλησης με τα οποία συνεργάζεται. Μέσω των πρακτικών της, η καταγγελλόμενη περιόρισε την δυνατότητα των λιανοπωλητών της να καθορίζουν ανεξάρτητα την τιμή πώλησης των υπο εξέταση σχολικών ειδών, πρακτική που περιλαμβάνεται στους ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την κείμενη νομοθεσία και νομολογία. Επιπλέον η καταγγελλόμενη παρακολουθούσε και οχλούσε τους λιανοπωλητές που απέκλιναν από τις προκαθορισμένες τιμές προκειμένου να τους αναγκάσει να συμμορφωθούν με τις καθορισμένες από αυτήν τιμές. Ως προς τον αντίκτυπο στην αγορά, επισημαίνεται ότι ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης ως εξ αντικειμένου ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού θεωρείται από τη φύση του ως ικανός να επιφέρει αντίκτυπο στη σχετική αγορά, καθώς αμβλύνει τον ανταγωνισμό μεταξύ μεταπωλητών, καταργώντας τον ενδοσηματικό ανταγωνισμό τιμών, ενώ λειτουργεί ως αντικίνητρο για την μείωση των τιμών πώλησης για το συγκεκριμένο προϊόν. Επιπλέον η πρακτική καθορισμού τιμών εφαρμόστηκε στην πράξη, οπότε εκτιμάται ότι αναπτύχθηκαν αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα, η ένταση των οποίων ωστόσο δύναται να αμβλύνθηκε λόγω του ότι η εταιρεία δεν φαίνεται να επέβαλε αντίποινα σε όσους απέκλιναν από τις καθορισθείσες τιμές¹²⁸.

¹²⁷ Για τα έτη έναρξης και λήξης της παράβασης, υπολογίζονται μόνο οι αντίστοιχοι μήνες παράβασης επί του ετήσιου κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η εταιρεία στη σχετική αγορά. Βλ. σχετικά Ανακοίνωση για τα πρόστιμα παρ. 10.

¹²⁸ [...]. Η εταιρεία ανέφερε ότι κατά το διάστημα της παράβασης, ήτοι 2016-2021 [...].

126. Η ΓΙΟΒΑΣ είναι μεταξύ των σημαντικότερων εταιριών που δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά. Ως αντιπρόσωπος στην αγορά πληθώρας εμπορικών σημάτων όπως Walt Disney, Marvel, moto gp, BACK ME UP, Maui & sons, NBA, Fisherprice, Warner Bros, Cartoon Network, NBA, Forever Friends, NO FEAR κτλ. η εταιρεία διέθετε μεγαλύτερη ισχύ έναντι των λιανοπωλητών -μελών του δικτύου της, γεγονός που της επέτρεπε να καθορίζει τις τιμές μεταπώλησης καθώς και να προβαίνει σε οχλήσεις προς τους λιανοπωλητές, προκειμένου να εξασφαλίσει την εφαρμογή των τιμών από μέρους των διανομέων της¹²⁹. Κατά συνέπεια ενδείκνυται η επιβολή τυχόν προστίμου μόνο στην εταιρεία ΓΙΟΒΑΣ και όχι στα λοιπά μέλη του δικτύου. Η παράβαση αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, καταλαμβάνοντας συνεπώς σημαντική γεωγραφική έκταση. Τέλος, από τα στοιχεία του φακέλου δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί το εύρος του οικονομικού οφέλους που αποκόμισε ή επιδίωξε να αποκομίσει η εμπλεκόμενη επιχείρηση.

LIX. Διάρκεια των παραβάσεων

127. Για να υπολογιστεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται η περίοδος ύπαρξης αυτής. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στην ενότητα «ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ», η διάρκεια της παράβασης άρχεται στις **11.06.2016** έως και λήγει στις **12.08.2021**.

LX. Υπολογισμός του προστίμου

LXI. Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

128. Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης και τα προεκτεθέντα κριτήρια το βασικό ποσοστό προστίμου για τη διαπιστωθείσα κατά τα ανωτέρω παράβαση προσδιορίζεται σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 10: Βασικό ποσό προστίμου για την ΓΙΟΒΑΣ

Εταιρεία	Βάση υπολογισμού προστίμου	Ποσοστό προστίμου	Βασικό ποσό προστίμου
ΓΙΟΒΑΣ	[...]	[...]	[...]

LXII. Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

129. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο δεν υπερβαίνει το ανώτατο κατά νόμο όριο (10% του συνολικού κύκλου εργασιών της χρήσης πριν την έκδοση της απόφασης, ήτοι του 2021).

¹²⁹ Βλ. παρ. 103 επ. της παρούσας.

LXIII. Κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου

130. Κρίνεται σκόπιμη η αναπροσαρμογή επί το ηπιότερον του επιμετρηθέντος προστίμου κατά [...] ¹³⁰ λόγω της οικονομικής και υγειονομικής κρίσης covid, η οποία επηρέασε την ελληνική οικονομία συνολικά και την εταιρεία ειδικότερα, τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια της διαπιστούμενης παράβασης. Συνεπώς μετά την κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου επί το ηπιότερον κατά τα ανωτέρω, το ύψος του προστίμου διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 11: Βασικό ποσό προστίμου για την ΓΙΟΒΑΣ

Εταιρεία	Βάση υπολογισμού προστίμου	Ποσοστό προστίμου	Βασικό ποσό προστίμου
ΓΙΟΒΑΣ	[...]	[...]	[...]

LXIV. Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

131. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της παρούσας Εισήγησης Διευθέτησης η εμπλεκόμενη επιβεβαιώσει με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε ¹³¹, προτείνεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας ¹³². Ως εκ τούτου, το τελικό προτεινόμενο πρόστιμο διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 12: Τελικό ποσό προστίμου για την ΓΙΟΒΑΣ μετά τη μείωση κατ' εφαρμογή της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών

Εταιρεία	Βασικό ποσό προστίμου	Ποσοστό μείωσης λόγω διευθέτησης	Ποσό προστίμου μετά τη μείωση λόγω διευθέτησης
ΓΙΟΒΑΣ	[...]	15%	162.463

LXV. Συνολικό πρόστιμο για τις τρεις (3) εταιρίες

132. Εν κατακλείδι, το συνολικό πρόστιμο των τριών (3) συμμετεχόντων στην παρούσα Διευθέτηση μερών ανέρχεται στο πόσο των 453.573.15 ευρώ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού, αποφάσισε ομοφώνως σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

¹³⁰ Από τα στοιχεία που προσκόμισε η εταιρεία προκύπτει [...].

¹³¹ Βλ. σχετικά την ενότητα «ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ», παρ. 25, υποσ. 31 της παρούσας.

¹³² Βλ. υπ' αριθ. 790/2022 απόφαση ΕΑ, παρ. 37.

1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρείες 1) GRAFFITI ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΟΥ, 2) ΡΟΛΟ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και 3) ΓΙΟΒΑΣ Α.Ε. ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, παραβίασαν σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό το άρθρο 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ λόγω της συμμετοχής τους σε απαγορευμένες κάθετες συμπράξεις δυνάμει των πρακτικών που συνοπτικά, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών, περιγράφησαν ανωτέρω.
2. Επιβάλλει στην εταιρεία GRAFFITI ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΟΥ πρόστιμο συνολικού ύψους **36.864** ευρώ αναφορικά με την ως άνω εκτιθέμενη παράβαση των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ κατά την ως άνω χρονική περίοδο.
3. Επιβάλλει στην εταιρεία ΡΟΛΟ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ πρόστιμο συνολικού ύψους **254.246** ευρώ αναφορικά με την ως άνω εκτιθέμενη παράβαση των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ κατά την ως άνω χρονική περίοδο.
4. Επιβάλλει στην εταιρεία ΓΙΟΒΑΣ Α.Ε. ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ πρόστιμο συνολικού ύψους **162.463** ευρώ αναφορικά με την ως άνω εκτιθέμενη παράβαση των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ κατά την ως άνω χρονική περίοδο.
5. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παύσουν, εφόσον δεν το έχουν ήδη πράξει, και να παραλείπουν στο μέλλον τις διαπιστωθείσες στο ως άνω σκεπτικό παραβάσεις των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

Η απόφαση εκδόθηκε την **2^η Νοεμβρίου 2022**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του ν. 3959/2011.

Ο Συντάκτης της Απόφασης

Ο Πρόεδρος

Παναγιώτης Φώτης

Ιωάννης Λιανός

Η Γραμματέας

Ευαγγελία Ρουμπή